VERICA TRSTENJAK
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2011. április 12.[1]

Tartalomjegyzék

I – Bevezetés ..... I - 12540

II – Az alkalmazandó jog ..... I - 12540

A – A 44/2001 rendelet ..... I - 12540

B – A 93/98 és 2006/116 irányelv ..... I - 12542

C – A 2001/29 irányelv ..... I - 12544

III – A tényállás ..... I - 12546

IV – A nemzeti bíróságok előtti eljárás ..... I - 12547

V – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések ..... I - 12548

VI – A Bíróság előtti eljárás ..... I - 12549

VII – Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett egyes kérdések elfogadhatóságáról ..... I - 12549

VIII – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről ..... I - 12550

A – Az eljárásban részt vevő felek főbb érvei ..... I - 12551

B – Az elfogadhatóságról ..... I - 12553

C – A jogkérdésről ..... I - 12553

1. A 44/2001 rendelet rendszerének egészéről ..... I - 12554

1 – Eredeti nyelv: német.

2. A hasonló célkitűzésre irányuló normákkal fennálló rendszertani összefüggések ..... I - 12555

a) A 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontjához való igazodás? ..... I - 12555

b) A 44/2001 rendelet 28. cikkéhez való igazodás ..... I - 12557

3. A Bíróság ítélkezési gyakorlata ..... I - 12559

4. Jogos kifogások ..... I - 12560

5. A 44/2001 rendelet 6. cikkének 1. pontja értelmében vett szoros kapcsolatról ..... I - 12562

a) Az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset és a további kereset(ek) közötti kapcsolat ..... I - 12562

b) Egységes tényállás ..... I - 12563

c) Kellően szoros jogi összefüggés ..... I - 12565

d) Nem szükséges külön megvizsgálni, illetve előrejelezni, hogy fennáll-e az ellentmondás veszélye ..... I - 12566

D – Eredmény ..... I - 12566

IX – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett többi kérdésről ..... I - 12567

A – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésről ..... I - 12567

1. Az eljárásban részt vevő felek főbb érvei ..... I - 12568

2. Az elfogadhatóságról ..... I - 12570

3. A jogkérdésről ..... I - 12570

a) A portréfelvételek védelméről ..... I - 12571

b) A többszörözés fogalmáról ..... I - 12572

c) Eredmény ..... I - 12574

B – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésről ..... I - 12574

1. Az eljárásban részt vevő felek főbb érvei ..... I - 12575

2. A jogkérdésről ..... I - 12577

a) A 2001/29 irányelv 5. cikkének (3) bekezdése alapjául szolgáló szabályozási technikáról ..... I - 12577

b) Az első részkérdésről ..... I - 12578

c) A második részkérdésről ..... I - 12580

d) A harmadik részkérdésről ..... I - 12581

C – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről ..... I - 12581

1. Az eljárásban részt vevő felek előterjesztése ..... I - 12582

2. A jogkérdésről ..... I - 12583

a) Az első részkérdésről ..... I - 12584

b) A második részkérdésről ..... I - 12586

i) A feltüntetés lehetetlenségéről ..... I - 12586

ii) Jogi következményekről abban az esetben, amikor nem áll fenn lehetetlenség ..... I - 12587

iii) Eredmény ..... I - 12589

c) Kiegészítő megjegyzések ..... I - 12589

i) Kritikai vagy ismertetési céllal történő idézés ..... I - 12589

ii) Teljes mértékű idézés ..... I - 12590

iii) További feltételek ..... I - 12591

X – Végkövetkeztetések ..... I - 12591

I – Bevezetés

1. A Handelsgericht Wien (a továbbiakban kérdést előterjesztő bíróság) EUMSZ 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatal iránti kérelme először is a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet[2] 6. cikkének 1. pontjában szabályozott, a szoros kapcsolat alapján fennálló joghatóságra vonatkozó értelmezési kérdésre irányul. Ez lehetőséget ad a Bíróságnak arra, hogy továbbfejlessze ítélkezési gyakorlatát ezen a területen.[3]

2. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett többi kérdés elsősorban az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre[4] vonatkozik. Először arról a kérdésről van szó, hogy szabad-e egy fénykép alapján készült fantomképet a fénykép készítőjének hozzájárulása nélkül újságokban, magazinokban és az interneten nyilvánosságra hozni. A többi kérdés az irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) és e) pontjában foglalt korlátozási lehetőségekre vonatkozik, amelyek alapján a tagállamok az idézetekkel kapcsolatos, illetve a közbiztonság érdekében történő többszörözés jogára vonatkozó kivételeket vagy korlátozásokat állapíthatnak meg.

3. Tényállását tekintve az alapeljárás Natascha K. osztrák állampolgár elrablásával, a közbiztonsági hatóságoknak az ügyben foganatosított nyomozati cselekményeivel, valamint Natascha K. kiszabadulását követően a médiában megjelent tudósításokkal áll összefüggésben.

II – Az alkalmazandó jog[5]

A – *A 44/2001 rendelet*

4. A 44/2001 rendelet 68. cikkének (1) bekezdése szerint Dánia kivételével valamennyi tagállam között a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i

2 – HL L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.

3 – Lásd különösen a 189/87. sz. Kalfelis-ügyben 1988. szeptember 27-én hozott ítéletet (EBHT 1988., 5565. o.), a C-539/03. sz., Roche Nederland és társai ügyben 2006. július 13-án hozott ítéletet, amelyek azonban még a korábban alkalmazandó rendelkezésre, a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkére vonatkoztak, valamint a C-98/06. sz. Freeport-ügyben 2007. október 11-én hozott ítéletet.

4 – HL L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.

5 – Az EUSZ és az EUMSZ által használt elnevezések mintájára az „uniós jog” fogalmát a közösségi jog és az uniós jog összefoglaló elnevezéseként használom. Amennyiben a következőkben az elsődleges jog meghatározott rendelkezéseiről van szó, az adott időpontban hatályos rendelkezéseket fogom megnevezni.

Brüsszeli Egyezmény (a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény) helyébe lép.

5. A rendelet (11), (12) és (15) preambulumbekezdése a következőképpen fogalmaz:

„(11) A joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, és azt az elvet kell követniük, hogy a joghatóságot általában az alperes lakóhelye alapozza meg, és a joghatóságnak ezen az alapon mindenkor megállapíthatónak kell lennie, kivéve egyes pontosan meghatározott eseteket, amelyekben a per tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága eltérő joghatósági okot kíván meg. [...]

(12) Az alperes lakóhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani az igazságszolgáltatás megbízható működésének előmozdítása érdekében.

[...]

(15) A harmonikus jogalkalmazás érdekében a párhuzamos eljárások lehetőségét el kell kerülni, és biztosítani kell, hogy ne hozzanak egymással összeegyeztethetetlen határozatot két tagállamban. […]”

6. A joghatóságról szóló rendelkezéseket a 44/2001 rendeletnek a 2–31. cikket tartalmazó II. fejezete szabályozza.

7. A rendelet 2. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.”

8. A rendelet 3. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállam bíróságai előtt kizárólag e fejezet 2–7. szakaszában megállapított rendelkezések alapján perelhető.”

9. A rendelet 6. cikkének (1) bekezdése, amely e fejezet 2. szakaszában („Különös joghatóság”) található, így rendelkezik:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy perelhető továbbá:

1. amennyiben több személy együttes perlése esetén az adott személy az alperesek egyike, bármely alperes lakóhelyének

bírósága előtt, feltéve, hogy a keresetek között olyan szoros kapcsolat áll fenn, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése érdekében célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni".

10. A 9. szakaszban („Perfüggőség és összefüggő eljárások") található 28. cikk a következőket szabályozza:

„(1) Amennyiben összefüggő eljárások különböző tagállamok bíróságai előtt vannak folyamatban, a később megkeresett bíróság felfüggesztheti az eljárást.

(2) Amennyiben ezen eljárások első fokon vannak folyamatban, minden később megkeresett bíróság valamely fél kérelmére joghatóságának hiányát is megállapíthatja, amennyiben az említett peres eljárásokra az elsőként megkeresett bíróság rendelkezik joghatósággal, és joga az eljárások egyesítését lehetővé teszi.

(3) E cikk alkalmazásában a keresetek akkor tekintendők összefüggőnek, ha olyan szoros kapcsolat áll fenn közöttük, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése végett célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni."

11. A III. fejezetben („Elismerés és végrehajtás") található 34. cikk 3. pontja a következőképpen rendelkezik:

„A határozat nem ismerhető el, amennyiben:

[...]

3. összeegyeztethetetlen az azonos felek közötti jogvitában abban a tagállamban hozott határozattal, amelyben az elismerést kérik".

B – *A 93/98 és 2006/116 irányelv*

12. A szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejének összehangolásáról szóló, 1993. október 29-i 93/98/EGK tanácsi irányelv[6] (17) preambulumbekezdése a következőképpen szól:

„mivel a fotóművészeti alkotások a tagállamokban eltérő védelemben részesülnek; mivel fotóművészeti alkotások – így különösen a művészi vagy professzionális jellegüknél fogva a belső piacon belül jelentőséggel bíró fotóművészeti alkotások – védelmi idejének megfelelő harmonizációja érdekében ezen

6 – HL L 290., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás: 17. fejezet, 1. kötet, 141. o.

irányelvben meg kell határozni az eredetiség megkövetelt szintjét; mivel a Berni [Uniós] Egyezmény értelmében a fotóművészeti alkotást akkor kell eredetinek tekinteni, ha a szerző saját szellemi alkotása, amely személyiségét tükrözi, és ezen felül a védelem nem függhet egyéb kritériumtól, úgy mint értéktől vagy céltól; mivel az egyéb fotóművészeti alkotások védelmét a nemzeti jogszabályok szabályozhatják".

13. Az irányelv 6. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„A fényképek az 1. cikk alapján részesülnek védelemben, amennyiben abban az értelemben eredetiek, hogy a szerző saját szellemi alkotásának minősülnek. Annak megállapításához, hogy fennállhat-e ilyen védelem, más feltétel nem alkalmazható. A tagállamok más fényképeket is védelemben részesíthetnek".

14. A szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről szóló, 2006. december 12-i 2006/116/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv[7] egységes szerkezetbe foglalta a 93/98 irányelv rendelkezéseit.

15. Ennek (16) preambulumbekezdése a következőképpen fogalmaz:

„A fényképek a tagállamokban eltérő védelemben részesülnek. A Berni [Uniós] Egyezmény értelmében a fényképet akkor kell eredetinek tekinteni, ha a szerző saját szellemi alkotása, amely személyiségét tükrözi, és ezen felül a védelem nem függhet egyéb kritériumtól, úgy mint értéktől vagy céltól. Az egyéb fényképek védelmét a nemzeti jogszabályok szabályozhatják."

16. Az említett irányelv 6. cikkének szövege a következőket szabályozza:

„A fényképek az 1. cikk alapján részesülnek védelemben, amennyiben abban az értelemben eredetiek, hogy a szerző saját szellemi alkotásának minősülnek. Annak megállapításához, hogy fennállhat-e ilyen védelem, más feltétel nem alkalmazható. A tagállamok más fényképeket is védelemben részesíthetnek."

7 – HL L 372., 12. o.

C – *A 2001/29 irányelv*

17. A 2001/29 irányelv (9), (21), (32) és (44) preambulumbekezdésének a szövege a következő:

„(9) A szerzői jog és szomszédos jogok harmonizációjának a magas szintű védelemből kell kiindulnia, tekintve hogy ezek a jogok elengedhetetlenek a szellemi alkotáshoz. Az általuk nyújtott védelem hozzájárul az alkotó tevékenység fenntartásához és fejlődéséhez a szerzők, az előadóművészek, az előállítók és a fogyasztók, valamint a kultúra, az ipar és a nagyközönség érdekében.. A szellemi tulajdon ennek megfelelően a tulajdon részeként nyert elismerést. A szerzői jog és szomszédos jogok harmonizációjának a magas szintű védelemből kell kiindulnia, tekintve hogy ezek a jogok elengedhetetlenek a szellemi alkotáshoz. Az általuk nyújtott védelem hozzájárul az alkotó tevékenység fenntartásához és fejlődéséhez a szerzők, az előadóművészek, az előállítók és a fogyasztók, valamint a kultúra, az ipar és a nagyközönség érdekében. A szellemi tulajdon ennek megfelelően a tulajdon részeként nyert elismerést.

[...]

(21) Ennek az irányelvnek meg kell határoznia az egyes kedvezményezettek tekintetében a többszörözési jog hatálya alá tartozó cselekmények körét. Ennek a közösségi vívmányokkal összhangban kell történnie. A belső piacon belüli jogbiztonság biztosítása érdekében e cselekmények fogalmát tágan kell meghatározni.

[...]

(32) Ez az irányelv a többszörözés joga, valamint a nyilvánossághoz közvetítés joga alóli valamennyi kivételt és korlátozást kimerítően sorolja fel. Egyes kivételek, illetve korlátozások – esettől függően – kizárólag a többszörözés jogára vonatkoznak. Az említett felsorolás kellően figyelembe veszi a tagállamok eltérő jogi hagyományait, ugyanakkor célja egy működőképes belső piac biztosítása. A tagállamoknak e kivételeket és korlátozásokat koherens módon kell alkalmazniuk; e követelmény megvalósulását a végrehajtó rendelkezések jövőbeli felülvizsgálata során értékelni kell.

[...]

(44) Az ebben az irányelvben foglalt kivételek és korlátozások alkalmazása során a nemzetközi kötelezettségekkel összhangban kell eljárni. E kivételek és korlátozások nem alkalmazhatók oly módon, hogy az károsítsa a jogosult jogos érdekeit vagy sérelmes legyen a mű rendes felhasználására. E kivételek és korlátozások tagállami szabályozásának tükröznie kell különösen azt a fokozott gazdasági hatást, amelyet e kivételek és korlátozások az új elektronikus környezetben előidézhetnek. Ennélfogva egyes kivételek és korlátozások terjedelmét a védelem alatt álló művek és más teljesítmények egyes újszerű felhasználásai tekintetében akár szűkebben is meg lehet határozni."

18. A 2001/29 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése a következőképpen szól:

„Ezen irányelv tárgya a szerzői jog és a szomszédos jogok védelme a belső piac keretében, különös tekintettel az információs társadalomra.”

19. Ezen irányelvnek a többszörözési jogot szabályozó 2. cikkének a) pontja a következőket határozza meg:

„A tagállamok biztosítják a közvetett vagy közvetlen, ideiglenes vagy tartós, bármely eszközzel vagy formában, egészben vagy részben történő többszörözés engedélyezésének, illetve megtiltásának kizárólagos jogát:

a) a szerzők számára műveik tekintetében”.

20. Az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése a művek nyilvánossághoz közvetítésének, valamint a védelem alatt álló egyéb teljesítmények nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételének jogára vonatkozik. A következőket szabályozza:

„A tagállamok a szerzők számára kizárólagos jogot biztosítanak műveik vezetékes vagy vezeték nélküli nyilvánossághoz közvetítésének engedélyezésére, illetve megtiltására, beleértve az oly módon történő hozzáférhetővé tételt is, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.”

21. Az irányelv 5. cikke („Kivételek és korlátozások”) többek között a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„[…]

(3) A tagállamok a 2. és a 3. cikkben szabályozott jogok vonatkozásában az alábbi esetekben kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg:

[…]

d) korábban jogszerűen nyilvánosságra hozott műből vagy más, védelem alatt álló teljesítményből kritikai vagy ismertetési céllal történő idézés, amennyiben lehetséges, a forrás feltüntetésével – beleértve a szerző nevét is –, továbbá ha felhasználása megfelel a tisztességes gyakorlatnak, a cél által indokolt terjedelemben;

e) közbiztonság érdekében történő, illetve közigazgatási, parlamenti vagy bírósági eljárások megfelelő lefolytatását, valamint ezekről készült tudósítások célját szolgáló felhasználás;

[…]

(5) Az (1), a (2), a (3) és a (4) bekezdésben foglalt kivételek és korlátozások kizárólag olyan különös esetekben alkalmazhatók, amelyek nem sérelmesek a mű vagy más, védelem alatt álló teljesítmény rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítják a jogosult jogos érdekeit."

III – A tényállás

22. Az alapügy felperese szabadúszó fényképész. Többek között óvodás és napközis gyerekeket fényképez. Szakmai tevékenysége keretében portréfelvételeket készített Natascha K. osztrák állampolgárról (a továbbiakban: vita tárgyát képező fényképek), annak 1998-ban történt elrablását megelőzően. Ennek során a felperes megtervezte a hátteret, meghatározta a beállítást és az arckifejezést, valamint elkészítette és előhívta a fényképeket.

23. A felperes az általa készített fényképeken több mint 17 éve feltünteti a nevét és az üzlete nevét is. Az évek során különbözőféleképpen tette ezt: matrica felragasztásával és/vagy díszmappára vagy paszpartura nyomtatással. A megjelölések minden esetben tartalmazták a felperes nevét és üzletének címét.

24. Az alapügy felperese az általa készített papírképeket eladta, de a fotókhoz fűződő jogokat nem engedte át harmadik személyeknek, és a képek nyilvánosságra hozatalához sem járult hozzá. A fotókért kért vételár ezért csak a papírképek ellenértékére vonatkozott.

25. Miután Natascha K.-t 1998-ban tízévesen elrabolták, az illetékes közbiztonsági hatóságok nyomozási felhívást tettek közzé, amelyhez felhasználták a vita tárgyát képező fényképeket.

26. Az alapeljárás alperesei újságkiadó vállalatok. Csak az elsőrendű alperes székhelye van Bécsben. A másod-, harmad-, negyed- és ötödrendű alperes székhelye Németországban van.

27. Az alapeljárás első- és harmadrendű alperese Ausztriában (is) megjelenő napilapokat (*Der Standard*, ill. *Süddeutsche Zeitung*) ad ki, a negyedrendű alperes pedig egy Ausztriában is megjelenő hetilapot (*Der Spiegel*). Az ötödrendű alperes egy kizárólag Németországban megjelenő napilapot ad ki (*Express*). A másodrendű alperes olyan napilapot (*Bild*) ad ki, amelynek németországi kiadását Ausztriában nem terjesztik. Ennek az újságnak a müncheni kiadása viszont Ausztriában is megjelenik. A másodrendű alperes továbbá

egy másik napilapot (*Die Welt*) is kiad, amelyet Ausztriában is terjesztenek, és internetes híroldalakat is üzemeltet.

28. 2006-ban Natascha K.-nak sikerült az elrablójától megszöknie. Az alapeljárás az alperesek ezen időpontot követően és a Natascha K.-sal 2006. szeptember 5-én folytatott nyilvános televíziós interjú előtt megjelent tudósításaira vonatkozik. Ebben az időszakban Natascha K.-ról nem állt rendelkezésre friss fotó. Az alapeljárás alperesei az említett újságokban, magazinokban és internetes oldalakon megjelent tudósításaikban úgy hozták nyilvánosságra a vita tárgyát képező fényképeket, hogy nem nevezték meg a fotó készítőjét, illetve nem helyesen nevezték meg, mivel az alapeljárás felperesének neve helyett egy másik nevet adtak meg szerzőként. A napilapokban, a heti magazinokban és az internetes oldalakon megjelent tudósítások a kiválasztott képek és a kísérő szöveg tekintetében különböztek egymástól. Az alapeljárás alperesei arra hivatkoznak, hogy a vita tárgyát képező fényképeket egy hírügynökségtől kapták, az alapeljárás felperese nevének megjelölése nélkül, illetve eltérő névvel jelölve.

29. Néhány tudósításban továbbá egy fantomképet is közzétettek, amely Natascha K. feltételezett aktuális kinézetét ábrázolta (a továbbiakban: vita tárgyát képező fantomkép). Ezt egy grafikus az egyik, vita tárgyát képező fénykép alapján, számítógépes programmal készítette.

IV – A nemzeti bíróságok előtti eljárás

30. Az alapeljárás felperese az alapeljárás alpereseivel szemben keresetet nyújtott be az ausztriai Handelsgericht Wien (bécsi kereskedelmi bíróság) előtt. A kereset lényegében[8] arra irányult, hogy a bíróság tiltsa meg a vita tárgyát képező fényképeknek és a vita tárgyát képező fantomképnek az engedélye, illetve szerzőként való feltüntetése nélkül történő többszörözését, valamint fizessenek neki díjat és kártérítést.

31. Az alapeljárás felperese ideiglenes intézkedés iránti kérelmet is benyújtott, amelyről a legfelsőbb bírósági fórum időközben már határozatot hozott.

8 – Az alapeljárásban előterjesztett kereset a fényképek terjesztése ellen is irányul. Mivel a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem szempontjából ennek a kérdésnek nincsen jelentősége, a terjesztést a továbbiakban nem veszem külön figyelembe. Ehelyütt rá kell azonban mutatni arra, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) és e) pontja szerinti kivételek és korlátozások alkalmazásának lehetősége kizárólag az irányelv 2. és 3. cikkére vonatkozik, és nem terjed ki az irányelv 4. cikke szerinti terjesztési jogra.

V – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

32. A kérdést előterjesztő bíróság 2010. március 8-i előzetes döntéshozatal iránti kérelmében az alábbi kérdéseket teszi fel:

„1. Úgy kell-e értelmezni a 44/2001 rendelet 6. cikkének 1. pontját, hogy annak alkalmazásával és ezzel az együttes tárgyalás elvével nem ellentétes az, ha a több alperes ellen tartalmilag azonos szerzői jogsértések miatt benyújtott keresetek jogalapja tagállamonként eltér, tartalmilag azonban alapvető elemeiben megegyezik – mint például az összes európai államban feltétel nélküli abbahagyásra irányuló kérelmek, valamint a szerzői jogok megsértésével összefüggő méltányos díjra való jogosultság és a jogellenes használatból fakadó kártérítési jogosultság esetében?

2. a) Úgy kell-e értelmezni a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontját, tekintettel az irányelv 5. cikkének (5) bekezdésére, hogy annak alkalmazásával nem ellentétes az, ha a művet vagy más védelem alatt álló teljesítményt idéző újságcikk nem szerzői jogvédelem alatt álló szövegmű?

2. b) Úgy kell-e értelmezni a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontját, tekintettel az irányelv 5. cikkének (5) bekezdésére, hogy annak alkalmazásával nem ellentétes az, ha az idézett művön vagy más védelem alatt álló teljesítményen nem tüntetik fel a szerző vagy az előadóművész nevét?

3. a) Úgy kell-e értelmezni az irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontját, tekintettel az irányelv 5. cikkének (5) bekezdésére, hogy annak a közbiztonság keretében megvalósítandó büntetőigazságszolgáltatás érdekében való alkalmazása feltételezi a közbiztonsági hatóságoknak a képek nyilvánosságra hozatalára irányuló konkrét, aktuális és kifejezett felhívását, azaz a képek nyomozás célját szolgáló nyilvánosságra hozatalának hatósági kezdeményezésre kell történnie, máskülönben jogsértés valósul meg?

3. b) Amennyiben a 3. pont a) alpontjában szereplő kérdésre adott válasz nemleges: akkor is élhet-e a média a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjában foglaltakkal, ha a hatóság megfelelő, nyomozásra irányuló megkeresése nélkül önállóan úgy dönt, hogy a képek nyilvánosságra hozatala »a közbiztonság érdekében« történik?

3. c) Amennyiben 3. b) kérdésre adott válasz igenlő: elegendő-e ebben az esetben az, ha a média utólagosan azt állítja, hogy a képek nyilvánosságra hozatala nyomozási célokat szolgált, vagy minden esetben szükséges az olvasók valamely bűnügy felderítésében való közreműködésére irányuló konkrét nyomozási felhívás, amelyhez közvetlenül kapcsolódnia kell a fénykép nyilvánosságra hozatalának?

VI – A Bíróság előtti eljárás

33. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet 2010. március 22-én vették nyilvántartásba a Bíróság Hivatalában.

34. Az alapeljárás felperese és alperesei, az osztrák, az olasz és a spanyol kormány, valamint a Bizottság terjesztettek elő írásbeli észrevételeket.

35. Mivel az eljárás egyik résztvevője sem nyújtott be tárgyalás tartása iránti kérelmet, így a 2010. december 14-i általános értekezletet követően sor kerülhetett a jelen főtanácsnoki indítvány kidolgozására.

4. Úgy kell-e értelmezni a 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikkének (1) bekezdését, valamint a Berni Uniós Egyezmény 12. cikkét – különös tekintettel az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez csatolt első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkére és az Alapjogi Charta 17. cikkére –, hogy a fényképművek és/vagy fényképek, különösen a portréfelvételek a feldolgozásokkal szemben »gyengébb«, vagy akár semmilyen szerzői jogi védelemben nem részesülnek, mivel azok a »valósághű felvételre« tekintettel túl csekély lehetőséget biztosítanak az alkotói tevékenységre?"

VII – Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett egyes kérdések elfogadhatóságáról

36. Az alapeljárás alperesei úgy vélik, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem összességében nem elfogadható. A bíróság nem megfelelően állapította meg a tényállást, és nem indokolta kellően az uniós jog helyes értelmezése iránt támasztott kétségeit. Nem bizonyította továbbá kellően a jogvitára

alkalmazandó nemzeti jogi rendelkezések és az uniós jogi rendelkezések között fennálló összefüggést, így különösen nem idézte a vonatkozó nemzeti jogi normákat.

37. Ezek a kifogások hatástalanok.

38. Ahogyan az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből következik, a jelen eset sajátos vonása, hogy ideiglenes intézkedés iránti eljárás előzte meg. Az osztrák Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, a továbbiakban: OGH) ebben az eljárásban olyan jogi álláspontot képviselt, amelyeknek az uniós jogi követelményekkel való összeegyeztethetőségét az alapeljárás felei most vitatják. Az EUMSZ 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatal iránti kérelem céljából elegendő, ha a kérdést előterjesztő bíróság ismerteti az OGH jogi álláspontját, majd kifejti, hogy az alapeljárás feleinek eltérő felfogásából adódóan kétely merült fel azzal kapcsolatban, hogy az OGH jogi álláspontja összeegyeztethető-e az uniós jogi követelményekkel. A kérdést előterjesztő bíróság egyébként az OGH jogi álláspontjának bemutatása során a jelen eljárás szempontjából kellő pontossággal ismertette a vonatkozó nemzeti jogszabályokat.

VIII – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

39. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés a 44/2001 rendelet 6. cikkének 1. pontjában szabályozott, a szoros kapcsolat alapján fennálló joghatóságra vonatkozik. A kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy e rendelkezés alapján az alapeljárás másod- és ötödrendű alperese ellen benyújtott keresetek tekintetében is rendelkezik-e joghatósággal, amennyiben kizárólag Németországban megjelenő újságok (azaz az *Express* napilap és a *Bild* németországi kiadása) cikkeiről van szó[9].

40. A jelen ügy ténybeli és jogi körülményeire többek között az jellemző, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a 44/2001 rendelet 2. cikke alapján joghatósággal rendelkezik az alapeljárás elsőrendű alperese ellen benyújtott kereset tekintetében, akinek Bécsben van a székhelye, és az Ausztriában megjelenő *Der Standard* nevű napilapot adja ki. A kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információk alapján a felperes szerzői jogainak megsértésére alapított ezen keresetre az osztrák jogot kell alkalmazni. Az alapeljárás ötöd- és másodrendű alperesével szemben az *Express* napilapban és a *Bild* németországi kiadásában megjelent cikkek miatt benyújtott kereseteket a felperes szerzői jogainak hasonló megsértésére alapították. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróságnak e keresetek tekintetében joghatósággal kellene rendelkeznie, akkor az általa szolgáltatott információk szerint az ezekben a – nem Ausztriában megjelent – napilapokban való nyilvánosságra hozatal tekintetében a német jog lenne

9 – Lásd a főtanácsnoki indítvány 27. pontját. A többi újság, a magazin és az internetes oldalak vonatkozásában a kérdést előterjesztő bíróság nem teszi fel ezt a kérdést.

alkalmazandó. A kérdést előterjesztő bíróság továbbá kifejti, hogy a német és az osztrák jog szabályai ugyan különböznek egymástól, ám az általuk támasztott követelmények lényegében hasonlóak.

A – *Az eljárásban részt vevő felek főbb érvei*

41. *Az alapeljárás felperesének* felfogása szerint a jelen ügyben megállapítható a szoros kapcsolat alapján fennálló joghatóság. A kereseteket célszerű együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni, elkerülve ezzel azt, hogy elkülönített eljárásokban ugyanolyan tényállás és csaknem azonos jogalap ellenére egymásnak ellentmondó határozatok szülessenek. Az alapeljárás egyes alpereseivel szemben megfogalmazott kereseti kérelmek csekély kivételtől eltekintve egyformák. A tényállás hasonló, mivel a vita tárgyát képező fényképeket mindegyik esetben az alapeljárás felperesének hozzájárulása nélkül használták fel. A 44/2001 rendelet 6. cikke 1. pontjának alkalmazásával nem ellentétes, ha az egyes keresetekre ugyan eltérő, de az igényeknek lényegében azonos jogalapot szolgáltató nemzeti jogot alkalmaznak. Ezen értelmezés mellett pergazdaságossági okok is szólnak. Az internet korában továbbá lehetővé kell tenni a szerzők számára, hogy a különböző tagállamokban bekövetkezett szerzői jogi jogsértésekkel szemben hatékonyan fel tudjanak lépni.

42. *Az alapeljárás alperesei* elfogadhatatlannak tartják a kérdést, mivel szerintük a Bírósághoz a 44/2001 rendelet értelmezése iránt csak azok a bíróságok fordulhatnak, amelyek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség. Továbbá azt a felfogást képviselik, hogy a rendelet 6. cikkének 1. pontja a jelen ügyben nem alkalmazandó, mivel hiányzik az e rendelkezés által megkövetelt szoros kapcsolat. Először is a vita tárgyát képező képeknek az egyes újságokban történt nyilvánosságra hozatalát mindig önállóan kell megítélni. Másodszor az egyes tagállamokban eltérő lehet a jogi helyzet, és ezért nem lehetséges, hogy egymásnak ellentmondó határozatokat fogadjanak el. A Bíróság a Roche Nederland ügyben hozott ítéletben[10] hasonló esetben elutasította a kellően szoros kapcsolat fennállását. Pedig abban az ügyben az egyes alperesek ráadásul ugyanahhoz a vállalatcsoporthoz is tartoztak, és közös üzleti politikát követve hasonlóan cselekedtek. Már csak ezért sem állhat fenn a jelen esetben szoros kapcsolat.

10 – A 3. lábjegyzetben már említésre került.

43. *Az osztrák kormány* és a *Bizottság* kifejti, hogy a rendelet 6. cikke 1. pontjának alkalmazása nem zárható ki pusztán az alapján, hogy az ausztriai székhelyű elsőrendű alperes ellen benyújtott keresetre és a többi keresetre különböző nemzeti jogot kell alkalmazni.

44. A Bizottság először is rámutat arra, hogy az egymásnak ellentmondó határozatnak a rendelet 6. cikkének 1. pontjában szereplő fogalmát nem lehet ugyanúgy értelmezni, mint a rendelet 34. cikkének 3. pontjában szereplő megfelelő fogalmat. A rendelet 6. cikkének 1. pontja inkább a rendelet 28. cikkének 3. pontjával áll szoros összefüggésben, mivel mindkettőnek az a célja, hogy elkerüljék az egymásnak ellentmondó határozatokat. A két rendelkezés célkitűzése azonban nem teljesen egyezik meg.

45. Az osztrák kormány azt adja elő, hogy a rendelet 6. cikkének 1. pontja nem az egymásnak ellentmondó határozatok abból eredő veszélyének kiküszöbölésére irányul, hogy az alkalmazandó nemzeti jogok különböznek egymástól, és a nemzeti jogok közötti ezen különbségek eltérő határozatokhoz vezethetnek. Ezzel szemben arra irányul, hogy elkerüljön két határozat között fennálló olyan ellentmondásokat, amelyek a tényállás eltérő megítélésére vezethetők vissza. A rendelet 6. cikkének 1. pontja ezért olyan keresetekre is kiterjed, amelyekre eltérő jogot kell alkalmazni, amennyiben a két jog által támasztott feltételek lényegében hasonlóak.

46. A Bizottság felfogása szerint nem feltétele a rendelet 6. cikke 1. pontja alkalmazásának az, hogy az egyes keresetek ugyanazon a jogalapon alapuljanak. Különben ez a rendelkezés jelentősen veszítene hatékony érvényesüléséből. E rendelkezés alkalmazása szempontjából nincsen döntő jelentősége annak, hogy fennáll-e az egymásnak ellentmondó határozatok veszélye. Ezzel szemben mérlegelni kell a konkrét ügy valamennyi körülményét, figyelembe véve ennek során különösen a jogvédelem fokozásának és a párhuzamos eljárások elkerülésének célját, valamint a felperes és az alperesek érdekeit. Azt is biztosítani kell továbbá, hogy a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok érvényesítésére megfelelő lehetőségek álljanak rendelkezésre. A jelen ügyben az alapeljárás másodrendű alperese tekintetében az alapeljárás felperesének a szerzői jogi jogsértésekkel szembeni hatékony jogvédelemhez fűződő érdeke kerül túlsúlyba, és így alkalmazni kell a rendelet 6. cikkének 1. pontját. Az ötödrendű alperest illetően, aki kizárólag Németországban terjeszti az újságját, azonban nem volt kellően előrelátható az ilyen kereset, és így a rendelet 6. cikkének 1. pontja nem kerül alkalmazásra.

B – *Az elfogadhatóságról*

47. Amennyiben az alapeljárás alperesei azt hozzák fel, hogy az első kérdés elfogadhatatlan, mivel csak azok a bíróságok fordulhatnak a Bírósághoz a 44/2001 rendelet értelmezése iránt, amelyek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, úgy ezt a kifogást el kell utasítani.

48. Az EK 68. cikk (1) bekezdésében foglalt ezen korlátozás ugyanis már nem szerepel az EUMSZ-ben, amely 2009. december 1-jén lépett hatályba, és amely ezért a Bírósághoz 2010. március 22-én beérkezett előzetes döntéshozatal iránti kérelemre időbeli hatályát tekintve alkalmazandó.

C – *A jogkérdésről*

49. A kérdést előterjesztő bíróság első kérdése arra irányul, hogy a 44/2001 rendelet 6. cikkének 1. pontja szerinti, szoros kapcsolat alapján fennálló joghatóság fennáll-e a másod- és az ötödrendű alperes tekintetében, amennyiben a vita tárgyát képező fényképeknek és a vita tárgyát képező fantomképnek olyan napilapokban történt nyilvánosságra hozataláról van szó, amelyek csak Németországban jelennek meg (azaz a *Bild* németországi kiadása és az *Express*).

50. A rendelet 6. cikkének 1. pontja szerint a felperes, aki valamely személyt annak lakóhelye bírósága előtt perel (a továbbiakban: az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset)[11], egy másik személyt is perelhet ezen bíróság előtt. Ennek viszont feltétele az, hogy az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset és a többi kereset között olyan szoros kapcsolat legyen, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése végett célszerűnek tűnjön azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni.

51. A jelen ügyben az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresetnek minősül a bécsi székhelyű elsőrendű alperes ellen benyújtott kereset.

52. A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei merültek fel a rendelet 6. cikkének 1. pontjában foglalt második feltétel – vagyis az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset, valamint a másod- és az ötödrendű alperes elleni, fent említett keresetek közötti szoros kapcsolat – fennállásával kapcsolatban. Ez a második feltétel a rendelet 6. cikke 1. pontja előzményének számító, a Brüsszeli

11 – Ehhez a fogalomhoz: Althammer, C., „Die Anforderungen an die »Ankerklage« am forum connexitatis", *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts* 2006., 558. és azt követő oldalak.

Egyezményben található rendelkezéssel kapcsolatos bírósági ítélkezési gyakorlatra vezethető vissza. A Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának szövegében nem szerepelt ennek megfelelő feltétel. A Bíróság azonban a Brüsszeli Egyezménynek az alperes lakóhelye szerinti bíróság joghatóságának elvét rögzítő 2. cikke hatékony érvényesülését biztosítandó, szükségesnek tartotta ennek a további feltételnek a vizsgálatát.[12] A 44/2001 rendelet keretében az uniós jogalkotó ezt a Bíróság által kidolgozott feltételt átemelte a rendelkezés szövegébe. Ily módon folytonosság áll fenn a rendelet 6. cikkének 1. pontja és a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja között.

53. A kérdést előterjesztő bíróság felteszi azt a kérdést, hogy fennállhat-e a rendelet 6. cikkének 1. pontjában megkövetelt szoros kapcsolat abban az esetben, amikor:

– mindhárom keresetben tartalmilag azonos szerzői jogi jogsértésre hivatkoznak, és hasonló igényeket támasztanak;

– az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresetre az osztrák jog, a másod- és az ötödrendű alperesre a Németországban terjesztett újságok miatt a német jog alkalmazandó;

– az érvényesíteni kívánt igényekre vonatkozó feltételek lényegében azonosak az osztrák és a német jogban.

54. Több lépésben közelítem meg a kérdésre adandó választ. Először azt elemzem, hogy milyen helyet foglal el a szoros kapcsolat alapján fennálló joghatóság a 44/2001 rendelet joghatósági rendszerének egészében (1). Ezután azt fogom megvizsgálni, hogy milyen összefüggés áll fenn a rendelet 6. cikkének 1. pontja (amelynek célja különösen az egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése) és a hasonló célra irányuló más rendelkezések között (2). Majd azt ismertetem, hogyan értelmezte a Bíróság a szoros kapcsolatra vonatkozó feltételt (3). Mivel a Bíróság ítélkezési gyakorlatára vonatkozó kifogásokat részben jogosnak tartom (4), javasolni fogom az álláspontja csekély módosítását (5).

1. A 44/2001 rendelet rendszerének egészéről

55. A 44/2001 rendelet 2. cikke szerint a keresetekre alapvetően annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek joghatósággal, amelynek területén az alperes lakóhelye található. A rendelet azonban kimerítő jelleggel különös joghatósági szabályokat is felsorol, amelyek

12 – A 3. lábjegyzetben már hivatkozott Kalfelis-ítéletek 6–12. pontja és a C-51/97. sz., Réunion européenne és társai ügyben 1998. október 27-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-6511. o.) 47. pontja.

eltérnek ettől az alapelvtől. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ezeket a különös joghatósági szabályokat, amelyek közé a rendelet 6. cikkének 1. pontja is tartozik, megszorítóan kell értelmezni.[13]

56. A rendelet 6. cikke 1. pontjának értelmezésekor a rendelet (11) preambulumbekezdését is figyelembe kell venni. E preambulumbekezdés szerint a joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, és azt az elvet kell követniük, hogy a joghatóságot általában az alperes lakóhelye alapozza meg. Ettől az elvtől csak egyes, pontosan meghatározott esetekben lehet eltérni, amelyekben a per tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága eltérő joghatósági okot kíván meg.

2. A hasonló célkitűzésre irányuló normákkal fennálló rendszertani összefüggések

57. A rendelet 6. cikke 1. pontjának különösen az a célja, hogy az egymással szoros kapcsolatban álló keresetek esetében elkerüljék az egymásnak ellentmondó határozatokat.[14] Kézenfekvőnek tűnik ezért ennek a rendelkezésnek az értelmezésekor a rendelet más olyan rendelkezései felé fordulni, amelyeknek hasonló a célkitűzése. A rendelet 34. cikkének 3. pontja (a) és a rendelet 28. cikke (b) is két bírósági határozat között fennálló ellentmondásokra vonatkozik.

a) A 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontjához való igazodás?

58. Először is az a kérdés merül fel, hogy a rendelet 6. cikkének 1. pontját a rendelet 34. cikkének 3. pontja és az e rendelkezéssel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat felé irányulva kell-e értelmezni. Ez utóbbi rendelkezés alapján az olyan határozat, amely valamelyik tagállamban két fél között létrejött, nem ismerhető el abban a másik tagállamban, amelyben az elismerését kérik, ha összeegyeztethetetlen az ugyanezen felek közötti jogvitában hozott határozattal.

59. A Bíróság a rendelet 34. cikke 3. pontja előzményének tekinthető, a Brüsszeli Egyezmény 27. cikke (3) bekezdésében foglalt rendelkezéssel kapcsolatban megállapította, hogy csak abban az esetben állapítható meg, hogy két határozat ez utóbbi rendelkezés értelmében összeegyeztethetetlen, ha a két határozat egymást kölcsönösen kizáró jogi következményeket eredményez.[15] Ez az eset áll fenn például akkor, ha két személy között

13 – A 3. lábjegyzetben már hivatkozott Freeport-ügyben hozott ítélet 35. pontja és a C-103/05. sz. Reisch Montage ügyben 2006. július 13-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-6827. o.) 23. pontja.

14 – A rendelet 6. cikkének 1. pontja emellett pergazdaságossági célokat is szolgál.

15 – A 145/86. sz. Hoffmann-ügyben 1988. február 4-én hozott ítélet (EBHT 1988., 645. o.) 22. pontja.

az első határozat a házastársi tartás fizetését rendeli el, a második határozat viszont kimondja a házasság felbontását.[16]

60. Egyes vélemények szerint a rendelet 6. cikke 1. pontja értelmezésének a rendelet 34. cikkének 3. pontja felé kell irányulnia, és az előbb említett ítélkezési gyakorlatot kell a rendelet 6. cikkének 1. pontjára alkalmazni.[17] Ez ellen szólnak azonban a következő indokok.

61. Először is a rendelet 34. cikkének 3. pontja és 6. cikkének 1. pontja eltérő helyzetekre vonatkoznak, és ezért különböző célra irányulnak.

62. A rendelet 34. cikkének 3. pontja más tagállamok bíróságai határozatainak elismerése és végrehajtása szakaszában kerül alkalmazásra. Ez a rendelkezés azonos felek között létrejött két bírósági határozat olyan összeütközésének a megoldására irányul, amely a rendelet rendszere szerint egyáltalán nem is merülhetett volna fel.[18] A rendelet 34. cikkének 3. pontja szerinti el nem ismerés ezért olyan kivételes esetnek minősül, amelyben kivételesen indokolt az eltérés a más tagállamok bírósági határozatainak szinte automatikus elismerésére vonatkozó elvtől, és ezáltal a 44/2001 rendelet egyik „alapkövétől". Ezt a rendelkezést ezért megszorítóan kell értelmezni, és az egymást kölcsönösen kizáró jogi következményeket eredményező határozatokra kell korlátozni.[19]

63. A rendelet 6. cikkének 1. pontja ezzel szemben másik esetre vonatkozik. Először is az egymásnak ellentmondó bírósági határozatok elkerülését célozza, mielőtt azok egyáltalán hatályba léphetnének. Továbbá nem azonos felek között létrejött két bírósági határozat közötti ellentmondásokról van szó, hanem két olyan határozat közötti lehetséges ellentmondásokról, amelyek közül az egyik a felperes és az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset alperese, a másik pedig a felperes és egy másik alperes között jön létre. A rendelet 6. cikkének 1. pontja lehetőséget biztosít a felperesnek arra, hogy olyan esetekben, amikor a keresetek szoros kapcsolatban állnak egymással, ugyanaz a bíróság határozzon mindkét keresetről annak érdekében, hogy ezáltal elkerüljék az abból adódó ellentmondásokat, hogy a keresetekről két különböző bíróság dönt.[20]

16 – Uo., 25. pont.

17 – Léger főtanácsnok is a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának ilyen megszorító értelmezését részesítette előnyben a 3. lábjegyzetben már hivatkozott Roche Nederland ügyre vonatkozó, 2005. december 8-i indítványának 107–110. pontjában. A Bíróság ítéletében nyitva hagyta ebben az ügyben azt a kérdést, hogy ezt az álláspontot kell-e követni, lásd az ítélet 25. pontját. A 3. lábjegyzetben már hivatkozott Freeport-ügyben hozott ítéletből azonban arra lehet következtetni, hogy a Bíróság nem veszi komolyan figyelembe ezt a megszorító felfogást.

18 – Lásd különösen a perfüggőségre vonatkozó, a 44/2001 rendelet 27. cikke szerinti rendelkezést.

19 – Lásd a rendelet (17) preambulumbekezdését és a C-406/92. sz. Tatry-ügyben 1994. december 6-án hozott ítélet (EBHT 1994., I-5439. o.) 55. pontját.

20 – A 6. cikk 1. pontjából továbbá pergazdaságossági előnyök is származhatnak.

64. Tekintettel a két rendelkezés előbbiekben ismertetett, eltérő szabályozási tárgyára, kevésbé tűnik számomra kézenfekvőnek, hogy a rendelet 34. cikke 3. pontja előzményének tekinthető rendelkezéssel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot a rendelet 6. cikkének 1. pontjára ültessük át.

65. Másodszor: a rendelet 34. cikke 3. pontja előzményének tekinthető rendelkezéssel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat átültetése ellen szól az, hogy ez jelentősen korlátozná a rendelet 6. cikke 1. pontjának hatékony érvényesülését. Főszabály szerint csak akkor merül fel olyan eset, amikor két határozat egymást kölcsönösen kizáró jogi következményeket eredményez, ha két olyan határozatról van szó, amely azonos felek között jön létre. Mivel azonban a rendelet 6. cikkének 1. pontja nem erre az esetre vonatkozik, hanem olyanra, amelyben a két határozat közül az egyik a felperes és az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset alperese, a másik pedig a felperes és egy másik alperes között jön létre, főszabály szerint ez nem eredményez a rendelet 34. cikkének 3. pontja értelmében egymást kölcsönösen kizáró jogi következményeket. Ugyanis még ha ellentmondásosak is lennének a határozatok, rendszerint mégis mindkettőt végre lehetne hajtani.[21]

66. Következésképpen el kell tehát utasítani a rendelet 6. cikke 1. pontjának a rendelet 34. cikke 3. pontja felé irányuló értelmezését és a rendelet 34. cikke 3. pontja előzményének tekinthető rendelkezéssel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatnak a rendelet 6. cikkének 1. pontjára történő átültetését.[22]

b) A 44/2001 rendelet 28. cikkéhez való igazodás

67. A rendelet 6. cikke 1. pontjának értelmezésekor azonban meg kell vizsgálni a rendelet 28. cikkével fennálló összefüggést. A rendelet 28. cikkének (1) bekezdése szerint a később megkeresett bíróság felfüggesztheti az eljárást, ha a különböző tagállamok bíróságai előtt folyamatban lévő eljárások egymással összefüggenek. A 28. cikk (2) bekezdésében szabályozott feltételek szerint a később megkeresett bíróság joghatóságának hiányát is megállapíthatja. A 28. cikk (3) bekezdése szabályozza az összefüggő keresetekre vonatkozó követelményeket, amelyek a 28. cikk (1) bekezdése alapján indokolhatják az eljárás felfüggesztését és a 28. cikk (2) bekezdésében meghatározott további feltételek mellett a joghatóság hiányának megállapítását is. Ezek szó szerint megegyeznek a rendelet 6. cikkének 1. pontjában foglalt második feltétellel. Mint

21 – Lásd ehhez Léger főtanácsnoknak a 3. lábjegyzetben már hivatkozott Roche Nederland ügyre vonatkozó indítványa 109. pontját.

22 – Szintén ebben az értelemben: Gaudemet-Tallon, H., Compétence et exécution des jugements en Europe, 4. kiadás, 2010., L.G.D.J., 255. o.

az fentebb kifejtésre került,[23] ez arra vezethető vissza, hogy a rendelet 6. cikke 1. pontjának megfogalmazása a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjával kapcsolatos bírósági ítélkezési gyakorlatra nyúlik vissza, és a Bíróság a rendelet 28. cikke 3. pontja előzményének tekinthető, a Brüsszeli Egyezmény 22. cikkének (3) bekezdésében foglalt rendelkezéshez igazodott.

68. Már csak emiatt is kézenfekvő a rendelet 6. cikke 1. pontjának értelmezésekor figyelembe venni a 28. cikkel fennálló összefüggést és így az e rendelkezéssel és az előzményének számító rendelkezéssel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot is. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az „összefüggő” szónak a Brüsszeli Egyezmény 22. cikke (3) bekezdése (illetve jelenleg a 44/2001 rendelet 28. cikke (3) bekezdése) szerinti fogalmát úgy kell értelmezni, hogy ahhoz, hogy két kereset között összefüggés álljon fenn, elegendő az, hogy ha azok elkülönített tárgyalása azzal a veszéllyel jár, hogy egymásnak ellentmondó határozatok születnek, és nem kell fennállni annak a veszélynek is, hogy a határozatok egymást kölcsönösen kizáró jogi következményeket eredményeznek.[24] Ez az ítélkezési gyakorlat számomra átültethetőnek tűnik a rendelet 6. cikkének 1. pontjára.

23 – Lásd az indítvány 52. pontját.

24 – A 19. lábjegyzetben már hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítélet 58. pontja.

69. Nem lehet azonban a rendelet 28. cikkének valamennyi megállapítását látatlanban átültetni a rendelet 6. cikkének 1. pontjára. Ugyanis még ha a két rendelkezés szövegét és célkitűzését illetően hasonlít is egymásra, vannak azért figyelembe veendő különbségek közöttük.

70. A rendelet 28. cikkének (1) bekezdése felhatalmazza a később megkeresett bíróságot arra, hogy felfüggessze az eljárást. A felfüggesztés azonban a rendelet 6. cikkének 1. pontjával ellentétben nem vezet a joghatóság áthelyezéséhez. A rendelet 28. cikkének (2) bekezdésében foglalt feltételek és néhány további feltétel mellett a bíróság a joghatóságának hiányát is megállapíthatja. Abból kell azonban kiindulni, hogy a nemzeti bíróságnak azokat a határozatokat, amelyek meghozatalára a rendelet 28. cikke felhatalmazza, elsősorban a harmonikus jogalkalmazás követelményét figyelembe véve kell meghoznia.

71. Ezzel szemben annak eldöntése, hogy él-e a szoros kapcsolat alapján fennálló joghatósággal, kizárólag a felperesen múlik. Ő viszont nem a harmonikus jogalkalmazás követelményét fogja szem előtt tartani, hanem azt, hogy melyik joghatóság kedvezőbb számára. A szoros kapcsolatnak a rendelet 6. cikke 1. pontja szerinti fogalmának értelmezésekor ezért – az esetleges visszaélések veszélyének megakadályozása érdekében – kellően számításba kell venni az alperes érdekét. A szoros kapcsolatnak a rendelet 6. cikkének 1. pontjában foglalt fogalmával szemben ezért valamivel magasabb követelményeket

kell támasztani, mint a rendelet 28. cikkében található „összefüggő” szóval szemben.[25]

74. A Bíróság továbbá abból a feltevésből indul ki, hogy a 44/2001 rendelet (illetve a Brüsszeli Egyezmény) 6. cikke 1. pontjának alkalmazása csak akkor jön számításba, ha e rendelkezés értelmében egymástól eltérő határozatok születhetnek. Ehhez önmagában nem elegendő az, hogy eltérés van közöttük a jogvita megoldását illetően, ezen felül az is szükséges, hogy az eltérés *ugyanazon ténybeli és jogi helyzetben* álljon fenn.[27]

3. A Bíróság ítélkezési gyakorlata

72. A 44/2001 rendelet által meghatározott jogszabályi háttér ismertetése után azt szeretném bemutatni, hogyan értelmezte a Bíróság a szoros kapcsolatnak a rendelet 6. cikkének 1. pontjában foglalt fogalmát. Ennek során az előbb említett okokból a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontjával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot is figyelembe kell venni.

75. A Roche Nederland ügyben hozott ítéletből továbbá az következik, hogy az azon európai szabadalombitorlás miatt indított keresetek esetében, amelyeket több, különböző szerződő államban székhellyel rendelkező társaság ellen indítanak az ezen államok közül egynek vagy többnek a területén elkövetett cselekmények miatt, a Bíróság abból indul ki, hogy nem áll fenn azonos tényállás. A Bíróság ezt azzal indokolta, hogy az alperesek eltérőek, és a nekik felrótt, a különböző szerződő államokban elkövetett bitorlási cselekmények sem azonosak.

73. A Bíróság először is megállapította, hogy a szoros kapcsolatnak a rendelet 6. cikkének 1. pontjában foglalt fogalma olyan uniós jogi fogalom, amelyet önállóan és minden tagállamban azonos módon kell értelmezni.[26]

76. A Bíróság ezenkívül azt is kimondta ebben az ítéletben, hogy nem áll fenn azonos jogi helyzet akkor, ha a két eljárásban különböző jogot kell alkalmazni, és ezt a jogot – mint a szabadalmi jog esetében – nem harmonizálták teljesen. Ilyen esetben az egymástól eltérő határozatokat nem lehet a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja értelmében

25 – Ebben az értelemben lásd Leible, S., in: Rauscher, T., Europäisches Zivilprozessrecht, Sellier 2006., 6. cikk, 8. pont.

26 – A 12. lábjegyzetben már hivatkozott Reisch Montage ügyben hozott ítélet 29. pontja.

27 – A 3. lábjegyzetben már hivatkozott Freeport-ügyben hozott ítélet 40. pontja és a 3. lábjegyzetben már hivatkozott Roche Nederland ügyben hozott ítélet 26. pontja.

egymásnak ellentmondó határozatoknak minősíteni.[28]

77. A Bíróság később a Freeport-ügyben hozott ítéletben megállapította, hogy a rendelet 6. cikke 1. pontja alkalmazásának nem feltétele több személy együttes perlése esetén a jogalapok azonossága.[29] A nemzeti bíróság feladata a hozzá benyújtott különböző kérelmek közötti szoros kapcsolat fennállásának, vagyis elkülönített eljárások esetén az egymásnak ellentmondó határozatok meghozatala veszélyének mérlegelése. Ennek során az iratokban fellelhető minden lényeges körülményt figyelembe kell venni. Ez arra késztetheti a nemzeti bíróságot, hogy a hozzá benyújtott keresetek jogalapját is figyelembe vegye.[30]

4. Jogos kifogások

78. Ezen ítélkezési gyakorlat egyes elemeivel szemben több kifogást hoztak fel.[31] A Bíróság által a Roche Nederland ügyben hozott ítéletben kifejtett feltételre tekintettel, miszerint a rendelet 6. cikkének 1. cikke csak akkor alkalmazandó, ha a két kereset azonos jogalapon nyugszik, jogosnak tűnnek ezek a kételyek. Ez a feltétel ugyanis azon a feltevésen alapszik, hogy nincsen szó a rendelet 6. cikkének 1. pontja értelmében egymásnak ellentmondó határozatokról, ha a két eljárásra különböző jogot kell alkalmazni, és ezeket a jogokat nem harmonizálták teljesen. Ez a feltevés azonban nem helytálló.[32] Csak akkor lenne helytálló, ha két olyan kereset esetében, amelyet két különböző bíróság elé nyújtottak be, és amelyekre két különböző jog alkalmazandó, a meghozott határozatok közötti *valamennyi* esetleges ellentmondást a két alkalmazandó

28 – A Bíróság ebben az ítéletben kifejtette, hogy az európai szabadalmak továbbra is azon szerződő állam nemzeti jogának hatálya alá tartoznak, amelyre kiterjedően azt megadták. Az európai szabadalombitorlás miatt indított kereseteket ezért a vonatkozó nemzeti szabályozásra tekintettel kell megvizsgálni. Következésképpen, amikor több tagállambeli bírósághoz fordulnak az ezen tagállamokra kiterjedően megadott európai szabadalom bitorlása miatti keresetekkel, amelyeket az ezen tagállamokban lakóhellyel rendelkező alperesek ellen általuk a területükön állítólagosan elkövetett cselekmények miatt indítanak, a szóban forgó bíróságok által hozott határozatok közötti esetleges eltérések nem ugyanabban a tényállásban valósulnak meg. Ezért nem áll fenn hasonló jogi helyzet. Mivel nincsen szó hasonló jogi helyzetről, ilyen esetben nem áll fenn az egymásnak ellentmondó határozatok veszélye.

29 – A 3. lábjegyzetben már hivatkozott Freeport-ügyben hozott ítélet 38. pontja.

30 – 3. lábjegyzetben már hivatkozott Freeport-ügyben hozott ítélet 41. pontja.

31 – Kur, A., „A Farewell to Cross-Border Injunctions? The ECJ Decisions GAT v. Luk and Roche Nederland v. Primus and Goldenberg", *International Review of Intellectual Property and Competition Law,* 2006., 844. és azt követő oldalak; 849. és azt követő oldalak; Wilderspin, M., „La competence juridictionnelle en matière de litiges concernant la violation des droits de propriété intellectuelle", *Revue critique de droit international privé,* 2006., 777. és azt követő oldalak, 791. és azt követő oldalak; Schlosser, P., „Anmerkung zu EuGH, Urteil v. 13.7.2006 – Rs. C-539/03 Roche Nederland BV u.a../. Primus u. Goldenberg" *Juristenzeitung,* 2007., 303. és azt követő oldalak, 305. és azt követő oldalak; Muir Watt, H., in: Magnus, U., Mankowski, P., Brussels I Regulation, Sellier, 2007., 6. cikk 25a. pont. Ebben az összefüggésben meg kell említeni, hogy a European Max Planck Group for Conflict of Laws in Intellectual Property (http://www.ip.mpg.de/ shared/data/pdf/clip_brussels_i_dec_06_final.pdf, 11–12. o.) a Roche Nederland ügyben hozott ítéletre adott reakcióként azt javasolta, hogy a 44/2001 rendelet 6. cikkének 1. pontját úgy módosítsák, hogy az ilyen esetek a szoros kapcsolat alapján fennálló joghatóság alá tartozzanak.

32 – Igen kritikus ezzel kapcsolatban a 31. lábjegyzetben már hivatkozott Kur, A., 850. o., aki ezt az érvet „nyilvánvalóan hibásnak" nevezi.

jog közötti különbségekre lehetne visszavezetni. Azonban nem erről van szó.

79. Először ugyanis mindig elképzelhető, hogy a két különböző bíróság által hozott két határozat közötti ellentmondás arra vezethető vissza, hogy a bíróságok eltérően értékelték a tényállást. Ha – mint a jelen ügyben – szerzői jog megsértése miatt két keresetet nyújtanak be, amelyek közül az egyikre az osztrák, a másikra pedig a német jog vonatkozik, akkor lehetnek a két határozat között olyan különbségek, amelyek a német és az osztrák szerzői jog különbségeire vezethetők vissza. Lehetnek azonban köztük olyan különbségek is, amelyeket arra lehet visszavezetni, hogy a két bíróság, amely lényegében hasonló jogi kritériumokat alkalmazott, azért jutott eltérő eredményre, mert különbözően értékelte a tényállást.

80. Másodszor: az is lehetséges, hogy egy nem teljesen harmonizált területen mégis vannak bizonyos minimumszabályok, amelyeket harmonizáltak. Ilyen esetben olyan kereseteknél is, amelyekre különböző nemzeti jogokat kell alkalmazni, végső soron tartalmilag ugyanarról a jogról, nevezetesen a közös uniós jogi szabályokról van szó.

81. Véleményem szerint nem tartható a Bíróságnak az a feltevése, hogy nincsen szó a Brüsszeli Egyezmény 6. cikkének 1. pontja értelmében egymásnak ellentmondó határozatokról, ha a keresetekre különböző jogokat kell alkalmazni, és ezeket a jogokat nem harmonizálták teljesen.

82. Ezt a feltevést arra sem lehet alapítani, hogy a tagállami bíróságok nem alkalmasak arra, hogy másik tagállamban történt szellemi tulajdonjogsértésről e másik tagállam joga alapján döntsenek. A 44/2001 rendelet által létrehozott rendszer ugyanis azon alapszik, hogy a bíróságok rendelkeznek ezzel az alapvető kompetenciával.

83. Harmadszor: a következő példa is azt a kérdést veti fel, hogy a rendelet 6. cikke 1. pontjának kötelező érvényű feltételéül lehet-e szabni azt, hogy ugyanazt a jogot kelljen alkalmazni az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresetre és a másik keresetre. Olyan helytállási kötelezettség esetében, amikor az egyik alperes csak akkor felel, ha a másik alperes nem felel, illetve váltakozó felelősség esetén véleményem szerint nyilvánvalóan az az érdek, hogy – az egymásnak ellentmondó eredményeket elkerülendő – egy és ugyanazon bíróság döntsön az ügyben.[33]

33 – Ellentmondásos eredmény születne például akkor, ha az egyik bíróság úgy dönt, hogy az elsődlegesen felelős alperes nem felel, míg a másik bíróság azt mondja ki, hogy a másodlagosan felelős alperes nem felel, mert szerinte az elsődlegesen felelős személy felelősségét kellene megállapítani.

A két kereset közötti jogi összefüggés ilyen esetben nem attól függ, hogy mindkét keresetre ugyanazt a jogot kell-e alkalmazni.

84. A fentiekben ismertetett megállapítások kétséget ébresztenek a tekintetben, hogy a rendelet 6. cikke 1. pontjának alkalmazása valóban csak akkor igazolt, ha mindkét keresetre ugyanazt a jogot kell alkalmazni.

85. Úgy tűnik, hogy a Bíróság a Freeport-ügyben hozott ítéletében tartalmilag eltért a Roche Nederland ügyben hozott ítéletben kialakított feltevéstől. Mivel azonban ott is ugyanazon ténybeli és jogi helyzet fennállását követeli meg a Roche Nederland ügyben hozott ítéletre való hivatkozással[34], nem világos, hogy mi a Bíróság átfogó elgondolása.[35]

tekintettel javasolom némiképpen megváltoztatni az annak a vizsgálatára vonatkozó kritériumot, hogy fennáll-e a 44/2001 rendelet 6. cikkének 1. pontja értelmében vett szoros kapcsolat. Mindenekelőtt rá kell mutatni arra, hogy a rendelet 6. cikkének 1. pontja keretében csak az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset és a további kereset(ek) közötti kapcsolatnak van jelentősége. Ezt az előírást komolyan kell venni (a). A szoros kapcsolat fennállásának első követelménye, hogy az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset és a másik kereset alapját egységes tényállás képezi (b). Másodszor az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset és a másik kereset között kellően szoros jogi összefüggésnek kell fennállnia (c). Azt viszont nem kell külön megvizsgálni, hogy a konkrét esetben fennáll-e az egymásnak ellentmondó határozatok veszélye (d).

a) Az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset és a további kereset(ek) közötti kapcsolat

5. A 44/2001 rendelet 6. cikkének 1. pontja értelmében vett szoros kapcsolatról

86. A Bíróság eddigi ítélkezési gyakorlatát ért – véleményem szerint jogos – bírálatokra

87. A 44/2001 rendelet 6. cikkének 1. pontja szerint csak azokra a keresetekre vonatkozik a szoros kapcsolat alapján fennálló joghatóság, amelyek szoros kapcsolatban állnak az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresettel. Ezek a keresetek azonban a velük szoros kapcsolatban álló további keresetek tekintetében nem minősülnek az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresetnek.

88. Ez először is a rendelet 6. cikke 1. pontjának szövegéből következik, amely megköveteli az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset és a másik kereset közötti

34 – A 3. lábjegyzetben már hivatkozott Freeport-ügyben hozott ítélet 40. pontja.

35 – A két ítélet közötti ellentmondásokra világít rá Roth, H., „Das Konnexitätserfordernis im Mehrparteiengerichtsstand des Art. 6 Ziffer 1 EuGVO", *Die Richtige Ordnung - Festschrift für Jan Kropholler*, Mohr Siebeck, 2008., 884. és azt követő oldalak, 887. o. Ugyanígy a 22. lábjegyzetben már hivatkozott Gaudemet-Tallon, H., 256–257. o. és 258–259. o.

szoros kapcsolat fennállását. Másodszor: emellett szól az az elgondolás, hogy az alperesre vonatkozó joghatósági rendelkezéseknek nagymértékben kiszámíthatóaknak kell lenniük.

89. A jelen ügyben ez azt jelenti, hogy az ötöd- és a másodrendű alperessel szemben a Németországban terjesztett újságok miatt benyújtott keresetekre csak akkor vonatkozik a szoros kapcsolat alapján fennálló joghatóság, ha e keresetek mindegyike kellően szoros kapcsolatban áll az elsőrendű alperessel szemben az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresettel. A rendelet 6. cikkének 1. pontja szempontjából viszont nincsen jelentősége annak, hogy a másod-, harmad-, negyed- és ötödrendű alperessel szemben benyújtott egyes keresetek között szoros kapcsolat áll-e fenn, mivel ezeknek az alpereseknek nem Ausztriában van a székhelye, és ezért nem az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresetekről van szó.

90. A kérdést előterjesztő bíróság így nem indokolhatja a másodrendű alperessel szemben a *Bild* Németországban megjelenő kiadása miatt benyújtott keresetre vonatkozóan a rendelet 6. cikkének 1. pontja alapján fennálló joghatóságát azzal, hogy előtte már a másodrendű alperessel szemben bizonyos Ausztriában megjelenő újságok (a *Bild* müncheni kiadása és a *Die Welt*) miatt további keresetek vannak folyamatban, amelyekre vonatkozóan joghatósággal rendelkezik. A másodrendű alperessel szemben benyújtott ezen további keresetek ugyanis nem minősülnek a rendelet 6. cikkének 1. pontja értelmében az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresetnek, mivel a másodrendű alperes székhelye nem Ausztriában van.

b) Egységes tényállás

91. Az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset és egy másik kereset közötti szoros kapcsolat fennállásának első feltétele, hogy a keresetek egységes tényálláson alapuljanak. Ebben az összefüggésben figyelembe kell venni azt, hogy a rendelet 6. cikke 1. pontja alkalmazásának az alperes számára nagymértékben kiszámíthatónak kell lennie.[36] Az egységes tényállás minimumfeltételének kell ezért tekinteni azt, hogy az alperes számára legalábbis megismerhető legyen az a tény, hogy a rendelet 6. cikkének 1. pontja értelmében az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset alperesének pertársaként, az alperes lakóhelyének bírósága előtt perelhető.

36 – Lásd az indítvány 56. pontját.

92. Ez a minimumfeltétel nem teljesül abban az esetben, ha azon tényállás szerint, amelyre a felperes az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresetét és a további keresetet alapítja, az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset alperesének és a többi alperesnek a magatartása ugyan a felperes azonos vagy hasonló jogi érdekeit sérti, és egyforma, de egymástól független és egymásról való tudomás nélkül következik be. Ilyen esetben ugyanis nem összehangolt párhuzamos magatartásról van szó, és a másik alperes számára nem kellően kiszámítható, hogy őt a rendelet 6. cikkének 1. pontja szerint az első alperes lakóhelyének bírósága előtt is perelni lehet.

93. A kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni azt, hogy az alapeljárásban az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset alperese és a másod-, illetve ötödrendű alperes között nem összehangolt párhuzamos magatartásról van szó. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés tényállásra vonatkozó információi alapján mindenesetre nyilvánvaló, hogy a jelen ügyben nem összehangolt párhuzamos magatartásról van szó. Ebben az esetben a rendelet 6. cikke 1. pontjának alkalmazása már amiatt meghiúsul, hogy nem áll fenn e rendelkezés értelmében egységes tényállás.

94. Ehelyütt meg kell említeni azt, hogy a Bíróság a Roche Nederland ügyben hozott ítéletben ennél tovább ment, és a Brüsszeli Egyezmény 6. cikke 1. pontjának alkalmazását az „ugyanazon tényállás” hiánya miatt olyan esetben is elutasította, amelyben különböző tagállamokban székhellyel rendelkező, azonos csoporthoz tartozó társaságok által elkövetett európai szabadalombitorlásra hivatkoztak. Ezt elsősorban azzal indokolta, hogy az alperesek eltérőek, és a nekik felrótt, a különböző szerződő államokban elkövetett bitorlási cselekmények sem azonosak.[37] Nem tartom szükségesnek, hogy itt most vitába szálljak ezzel a több ízben kritizált ítélkezési gyakorlattal,[38] mivel az alapeljárásban eleve nem áll fenn összehangolt párhuzamos magatartás.[39]

37 – A 3. lábjegyzetben már hivatkozott Roche Nederland ügyben hozott ítélet 26–27. pontja.

38 – Lásd elsősorban a 31. lábjegyzetben már hivatkozott Wilderspin, M. 791. o.-t.

39 – Ezért csak kiegészítésképpen szeretnék utalni arra, hogy a Bíróság által a 3. lábjegyzetben már hivatkozott Roche Nederland ügyben hozott ítélet 37–38. pontjában említett aggályoknak – miszerint a rendelet 6. cikke 1. pontjának alkalmazása ilyen esetben érintheti a joghatósági szabályok előreláthatóságát, és a „forum shopping” gyakorlatát segítené elő – véleményem szerint elejét lehet venni azzal, ha szigorúan vesszük azt a feltételt, hogy – mint ezt a jelen főtanácsnoki indítvány 87–90. pontjában javasoltam – az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresettel fennálló kapcsolat szükségeltetik. Ez ugyanis főszabály szerint azt eredményezné, hogy az egy csoporthoz tartozó társaságok ellen benyújtott valamennyi keresetre vonatkozó közös joghatóságként kizárólag az anyavállalat székhelye jöhet számításba, ha az anyavállalatot az adott leányvállalatokkal együtt perlik.

c) Kellően szoros jogi összefüggés

95. A rendelet 6. cikkének 1. pontja értelmében vett szoros kapcsolat második feltétele, hogy kellően szoros jogi összefüggés álljon fenn. Mivel a jelen ügyben már egységes tényállás fennállásáról sincs szó, a második feltétellel csak röviden szeretnék foglalkozni.

96. Ezzel kapcsolatban annak kell lennie az elméleti kiindulópontnak, hogy a két kereset annyira szoros jogi összefüggésben áll-e egymással, hogy a felperes számára nem lenne ésszerű, hogy a keresetekről két bíróság döntsön. A rendelet 6. cikke 1. pontjának szövegéből az következik, hogy ez az eset különösen akkor áll fenn, ha két kereset között olyan szoros a jogi kapcsolat, hogy elfogadhatatlan lenne a két határozat közötti ellentmondás. Ebben az összefüggésben továbbá bizonyos mértékig pergazdaságossági szempontokat is figyelembe lehet venni, amelyeknél viszont az alpereseknek a joghatóság kiszámíthatóságához fűződő érdekét is szigorúan figyelembe kell venni.

97. Különösen azokban az esetekben áll fenn két kereset között olyan szoros jogi kapcsolat, hogy elfogadhatatlan lenne a két határozat közötti ellentmondás, amelyekben az egyik kereset kimenetele a másik kereset eredményétől függ. E tekintetben a jelen indítvány 83. pontjában hivatkozott, helytállási kötelezettséggel illetve váltakozó felelősséggel kapcsolatos példára szeretnék utalni. Kellően szoros jogi kapcsolat áll fenn továbbá különösen akkor, ha az alperes esetében egyetemleges felelősségről, társtulajdonosságról vagy jogközösségről van szó.

98. Azokban az esetekben, amelyekben hasonló igényeket érvényesítenek és az alkalmazandó jog szerinti feltételek lényegében hasonlóak, a 44/2001 rendelet 6. cikke 1. pontjának alkalmazása mellett szól először is az, hogy ezzel elkerülhetőek az abból származó ellentmondások, hogy két bíróság eltérően értékeli a tényállást. Amennyiben közös uniós jogi előírásokról van szó, mellette szól még a jogi jellegű ellentmondások elkerülése is. Továbbá pergazdaságossági megfontolások is szólnak az ilyen kapcsolat fennállása mellett. Ilyen esetekben azonban döntő jelentősége van annak a feltételnek, hogy az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset és a másik kereset alapját egységes tényállás képezi. A tényállás eltérő értékelésének és a különböző jogi megítélésnek a veszélye ugyanis csak akkor igazolhatja a joghatóságnak a rendelet 6. cikkének 1. pontja alapján történő áthelyezését, ha az az alperes számára előre látható.

99. Tekintettel arra, hogy a jelen ügyben már eleve ilyen egységes tényállás sem áll fenn, a jelen eljárás szempontjából nem szükséges

tovább elmélyülni ebben a kérdésben. Befejezésül azonban utalni kell arra, hogy az előbb említett példák, amelyekben kellően szoros összefüggés áll fenn, nem tekinthetők a kellően szoros jogi összefüggést tartalmazó esetek kimerítő felsorolásának.

d) Nem szükséges külön megvizsgálni, illetve előrejelezni, hogy fennáll-e az ellentmondás veszélye

100. Ellentétben azzal, amit a Roche Nederland ügyben hozott ítélet tűnik sugallni,[40] nem szükséges az egységes tényállás és a kellően szoros jogi összefüggés fennállásán túl azt is külön megvizsgálni, illetve előrejelezni, hogy a két határozat között fennáll-e az ellentmondás veszélye.

101. A rendelet 6. cikkének 1. pontjában foglalt szabályozás ugyanis abból az *elvont veszélyből* indul ki, hogy két határozat két bíróság közötti megosztása ellentmondást eredményezhet e két határozat között.[41] Mint az korábban már kifejtésre került, minden egyes esetben ugyanis, amelyben két bíróság hasonló tényállás alapján dönt két keresetről, fennáll legalábbis annak a veszélye, hogy a bíróságok határozatai közötti ellentmondások a tényállás eltérő értékelésére vezethetők vissza. Így értelmezve a rendelet 6. cikke 1. pontjának *célja* az ellentmondások elkerülése. Mivel azonban elvont veszélyről van szó, *feltételnek* csupán az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresettel fennálló, kellően szoros kapcsolat tekinthető.[42]

102. A rendelet 6. cikke 1. pontjának szövege sem zárja ki ezt az értelmezést. Az „elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése érdekében" fordulatot csupán e rendelkezés célkitűzéseként, nem pedig önálló feltételként lehet értelmezni.

D – *Eredmény*

103. A 44/2001 rendelet 6. cikkének 1. pontja szerinti szoros kapcsolat fogalmát ezért úgy kell értelmezni, mint amely az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset és a másik kereset között fennálló egységes tényállást és kellően szoros jogi összefüggést szab meg feltételül. A jelen ügyben csupán az elsőrendű alperessel szemben benyújtott

40 – Lásd 3. lábjegyzetben már hivatkozott Roche Nederland ügyben hozott ítélet 32. pontját.

41 – Hasonló gondolat található a 35. lábjegyzetben már hivatkozott Roth, H. 892–93. o.-n is.

42 – Ugyanígy a 35. lábjegyzetben már hivatkozott Roth, H. 893. o.

keresettel fennálló szoros kapcsolatnak van jelentősége.

104. Nem állapítható meg egységes tényállás olyan esetben, mint amilyen a jelen ügyben is fennáll, amikor az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset alperesének és a többi alperesnek a kereset tárgyát képező magatartása nem összehangolt párhuzamos magatartásnak minősül.

105. Kellően szoros jogi összefüggés akkor is fennállhat, ha az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott keresetre és a másik keresetre különböző, nem teljes mértékben harmonizált nemzeti jogot kell alkalmazni.

IX – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett többi kérdésről

106. A továbbiakban az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második, harmadik és negyedik kérdésre fogok válaszolni, és először is a negyedik kérdéssel fogok foglalkozni, amelylyel a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy egy fantomkép nyilvánosságra hozatala az elkészítéséhez mintaként használt fénykép többszörözésének minősülhet-e a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében (A). Az irányelv felépítése szerint ugyanis ez a kérdés megelőzi az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második és harmadik kérdést, amely a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdése d) és e) pontjának értelmezésére irányul. E rendelkezések szerint a tagállamok a közbiztonság érdekében történő intézkedésekkel (B), illetve az idézetekkel (C) kapcsolatban a többszörözés jogára vonatkozó kivételeket, illetve korlátozásokat (a továbbiakban: korlátozások) állapíthatnak meg.

A – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésről*

107. A kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésével arra vár választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikkének (1) bekezdését, valamint a Berni Uniós Egyezmény[43] 12. cikkét – különös tekintettel az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez[44] csatolt első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkére és az Alapjogi Charta 17. cikkére –, hogy a portréfelvételek a feldolgozásokkal szemben „gyengébb", vagy akár semmilyen szerzői jogi védelemben nem részesülnek, mivel azok a „valósághű felvételre" tekintettel túl csekély lehetőséget biztosítanak az alkotói tevékenységre.

108. Ahogyan az az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből következik, az előzetes

43 – Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló Berni Uniós Egyezmény (Párizsban, 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szöveg) 1979. szeptember 28-i módosítást követő változata.

44 – Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én aláírt egyezmény; 1952. március 20-i első kiegészítő jegyzőkönyv.

döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdést arra a jogi álláspontra tekintettel kell értelmezni, amelyet az OGH az ideiglenes intézkedés iránti eljárásban képviselt.[45] Utóbbi ugyanis úgy határozott, hogy a vonatkozó nemzeti rendelkezések szerint a vita tárgyát képező fantomképeknek az alapeljárás alperesei által történt nyilvánosságra hozatalához nem volt szükség az alapeljárás felperesének hozzájárulására. A vita tárgyát képező fénykép, amelyet a vita tárgyát képező fantomképhez mintaként használtak, valóban szerzői jogi védelemben részesülő fényképmű. A fantomkép elkészítése és nyilvánosságra hozatala azonban nem olyan feldolgozás volt, amelyhez az alapeljárás felperesének (a fényképmű szerzőjének) hozzájárulására lett volna szükség, hanem olyan szabad felhasználás, amely a hozzájárulása nélkül is bekövetkezhetett. Az, hogy feldolgozásról vagy szabad felhasználásról van-e szó, a minta kreatív teljesítményétől függ. Minél nagyobb a minta kreatív teljesítménye, annál kevésbé lehet szó szabad felhasználásról. Olyan portréfelvétel esetében, mint amilyen a vita tárgyát képező fénykép, az alkotónak csupán kevés lehetősége van egyéni kialakításra. A vita tárgyát képező fénykép szerzői jogi védelme ezért ennek megfelelően szűk mértékű. Ezenkívül a fénykép alapján készült, vita tárgyát képező fantomkép új, független és önálló szerzői jogi védelemben részesülő mű.

45 – Lásd a jelen indítvány 38. pontját.

1. Az eljárásban részt vevő felek főbb érvei

109. *Az alapeljárás felperesének* felfogása szerint az az álláspont, miszerint a portréfelvételek gyengébb vagy akár semmilyen szerzői jogi védelemben nem részesülnek, összeegyeztethetetlen a kérdést előterjesztő bíróság által az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésében megnevezett rendelkezésekkel. A 2001/29 irányelv 1. cikke alapján sima fényképek és fényképművek is ugyanolyan védelemben részesülnek a feldolgozásokkal szemben. Az a körülmény, hogy portréfelvételek készítésénél kevesebb lehetőség van egyéni kialakításra, nem eredményezi azt, hogy ezek csupán gyengébb védelmet élveznek. Az ilyen fényképek ugyanis nem választhatók szét védelemben részesülő és nem részesülő résszé. Egyébként is figyelembe kell venni azt, hogy a fantomképeket bármikor, egyszerűen el lehet készíteni. Az OGH álláspontja nem egyeztethető össze sem a 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti háromlépcsős teszttel és a Berni Uniós Egyezmény 12. cikkével, sem pedig az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez csatolt első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke szerinti tulajdonhoz való joggal és az Alapjogi Charta 17. cikkével. Először ugyanis nem szigorúan körülhatárolt, sajátos esetekről van szó. Másodszor még ezen álláspont szerint is jelentősen sérül a fantomkép alapjául szolgáló, vita tárgyát képező fénykép rendes felhasználása, harmadszor pedig elenyészik a szerzői

jog gazdasági értéke, anélkül hogy ezt a jogos közérdek igazolná.

110. *Az alapeljárás alperesei* elfogadhatatlannak tartják az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdést, mivel nyilvánvalóan nem áll összefüggésben az alapeljárással. Azt a kérdést ugyanis, hogy a vita tárgyát képező fénykép milyen mértékű védelmet élvez, a kérdést előterjesztő bíróságnak kell az alapeljárásban az adott ügy valamennyi körülményének figyelembevételével eldöntenie. A kérdést előterjesztő bíróság által feltett értelmezési kérdésnek ebben az összefüggésben nincsen jelentősége.

111. Az alperesek álláspontja szerint továbbá az OGH álláspontja helytálló. Egy portréfelvétel esetében az alkotói képesség csak korlátozottan fejti ki hatását, ami csekély egyediséget kölcsönöz az ilyen fényképeknek. Ezért ezek gyengébb vagy akár semmilyen szerzői jogi védelemben nem részesülnek. Ezenkívül figyelembe kell venni azt az alkotói teljesítményt, amely a fantomkép elkészítésében rejlik. Egyébként pedig a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének i) pontja valamely mű más anyagokba történő véletlenszerű belefoglalása esetében lehetőséget ad a korlátozásra.

112. Az *olasz kormány* felfogása szerint a kérdést előterjesztő bíróság által említett rendelkezésekből nem következik, hogy a portréfelvételek az azok alapján készített fantomkép vonatkozásában gyengébb vagy akár semmilyen szerzői jogi védelemben nem részesülnek. A portréfelvételekre nem vonatkozik kisebb mértékű szerzői jogi védelem. Ezenfelül a fantomkép elkészítése egyszerűnek mondható tevékenység, amely számítógépes programmal könnyen kivitelezhető. Ez az álláspont a 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti háromlépcsős teszttel sem egyeztethető össze.

113. Az *osztrák kormány* és a *Bizottság* arra mutatnak rá, hogy nem a kérdést előterjesztő bíróság által említett rendelkezések, hanem a 93/98 irányelv, illetve a 2006/116 irányelv 6. cikke irányadó. A *spanyol kormánnyal* együtt azt adják elő, hogy a fényképek szerzői jogi védelemben részesülnek, amennyiben eredeti szellemi alkotásokról van szó. A portréfelvételek védelme ezért az egyediség és a kreativitás mértékétől függ. A nemzeti bíróság feladata e kritériumok alapján megítélni az alapeljárásban, hogy a fantomkép alapjául szolgáló fénykép eleget tesz-e ezeknek a követelményeknek. Az, hogy portréfelvételről van szó, nem eredményezi azt, hogy a 2001/29 irányelv szerint a feldolgozásokkal szemben gyengébb szerzői jogi védelemben részesül. Az, hogy a fantomkép készítése a 2001/29 irányelv 2. cikke értelmében az alapjául szolgáló minta többszörözésének tekinthető-e, attól függ, hogy megtalálhatók-e a fantomképen azok a jellegzetességek, amelyek alapján

az eredeti minta eredeti szellemi alkotásnak tekinthető.

2. Az elfogadhatóságról

114. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdést úgy kell érteni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné megtudni, hogy az OGH-nak a jelen indítvány 108. pontjában ismertetett álláspontja összeegyeztethető-e a releváns uniós jogi és adott esetben nemzetközi jogi normákkal.

115. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés ebben az értelemben elfogadható.

116. Az alapeljárás alpereseinek nézetével ellentétben ugyanis a kérdés nem hipotetikus jellegű. A kérdést előterjesztő bíróság inkább arra kér választ, hogy összeegyeztethető-e az uniós jogi normákkal az, ahogyan az OGH a nemzeti jog alapján megkülönbözteti egymástól a vita tárgyát képező fénykép szabad felhasználását és a hozzájáruláshoz kötött többszörözését. Ennek a kérdésnek jelentősége van az általa eldöntendő jogvita szempontjából.

117. Az elfogadhatóságot az sem érinti, hogy az így értett kérdésre adott válasz nem az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésben megnevezett rendelkezésekből következik, hanem a 93/98 irányelv 6. cikkéből, amelyet a 2006/116 irányelv 6. cikke foglalt egységes szerkezetbe, valamint a 2001/29 irányelv 2. cikkéből. Mivel az EUMSZ 267. cikke szerint az előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek hatékony együttműködést kell eredményeznie a nemzeti bíróságok és a Bíróság között, és a Bíróság így minden olyan információt megadhat a kérdést előterjesztő bíróság számára, amely szükséges az alapeljárás megoldásához, a Bíróság a vonatkozó rendelkezések alapul vételével megválaszolhatja az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést.[46]

3. A jogkérdésről

118. Mivel a többszörözés joga a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja szerint szerzői jogi védelemben részesülő művet feltételez[47], a jelen ügyben először is az a kérdés merül fel, hogy milyen feltételek mellett részesülhet egy portréfelvétel szerzői jogi védelemben (a).

46 – A 294/82. sz. Einberger-ügyben 1984. február 28-án hozott ítélet (EBHT 1984., 1177. o.) 6. pontja és a C-187/91. sz. Belovo-ügyben 1992. július 16-án hozott ítélet (EBHT 1992., I-4937. o.) 13. pontja.

47 – Lásd a C-5/08. sz. Infopaq-ügyben 2009. július 16-án hozott ítélet (EBHT 2009., I-6569. o.) 33. és azt követő pontjait. Schulze, G., „Schleichende Harmonisierung des urheberrechtlichen Werkbegriffs?", *Gewrblicher Rechtsschutz und Urheberrecht* 2009., az 1019. és azt követő pontokban bírálja a Bíróság álláspontját, amely azoknál a műtípusoknál is megköveteli a szellemi alkotás fennállását, amelynek védelmi feltételeit nem harmonizálták. A jelen ügyben ennek nincsen jelentősége, mert a fényképek védelemben részesítésének feltételeit a 93/98 irányelv, illetve a 2006/116 irányelv 6. cikkében harmonizálták.

Továbbá az a kérdés vetődik fel, hogy szerzői jogi védelemben részesülő portréfelvétel alapján készített fantomkép nyilvánosságra hozatala többszörözésnek minősül-e a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja alapján (b).

a) A portréfelvételek védelméről

119. A 93/98 irányelv 6. cikke (amelyet a 2006/116 irányelv 6. cikke foglalt egységes szerkezetbe) szabályozza azokat a feltételeket, amelyek mellett a fényképek az uniós jogi normák[48] alapján szerzői jogi védelmet élveznek. E rendelkezések első mondata szerint annak van jelentősége, hogy a fényképek eredeti művek-e abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotásának minősülnek. Ezen irányelvek 6. cikkének második mondata úgy rendelkezik, hogy a fényképek védelemben részesítésének megállapításához más feltétel nem alkalmazható.

120. A kérdést előterjesztő bíróságnak ezért azt kell vizsgálnia, hogy az alapeljárás felperesének saját szellemi alkotásából származó eredeti műnek tekinthető-e a fantomkép készítéséhez mintaként használt fénykép. Ez a fogalom, amelyet a 93/98 irányelv, illetve a 2006/116 irányelv nem definiál, önállóan értelmezendő uniós jogi fogalom.[49] A 93/98 irányelv (17) preambulumbekezdéséből, illetve a 2006/116 irányelv (16) preambulumbekezdéséből, amelyek a felülvizsgált Berni Unós Egyezményre hivatkoznak, az következik, hogy a fényképet akkor kell eredetinek tekinteni, ha a szerző saját szellemi alkotása, amely személyiségét tükrözi.

121. A 93/98, illetve a 2006/116 irányelv 6. cikkének első mondata szerint ezért kizárólag az emberi alkotótevékenység eredménye részesül védelemben, amely abban az esetben is létrejöhet, ha valaki műszaki segédeszközt, például fényképezőgépet vesz igénybe.

122. A fényképnek továbbá eredeti alkotótevékenység eredményének kell lennie.[50] A fénykép esetében ez azt jelenti, hogy a fényképész kihasználja a rendelkezésre álló kialakítási lehetőségeket, és ezáltal egyéni jelleget kölcsönöz a fényképnek.

48 – A 93/98 irányelv, illetve a 2006/116 irányelv 6. cikkének harmadik mondata szerint a tagállamok az uniós jogi normákon túlmenően is védelemben részesíthetik a fényképeket.

49 – Ez a 93/98 irányelv (17) preambulumbekezdéséből következik.

50 – Lásd a 47. lábjegyzetben már hivatkozott Infopaq-ügyben hozott ítélet 35. pontját, amelyben a Bíróság a 2006/116 irányelv 6. cikke szerinti feltételekre hivatkozott.

123. Más kritériumokat – ahogyan ezt a 93/98, illetve a 2006/116 irányelv 6. cikkének második mondata egyértelműen kifejezésre jutattja – nem kell figyelembe venni. Így a művészi minőség bizonyos mértéke vagy az újdonság sem feltétel. A megalkotás céljának, a ráfordításnak és a költségeknek sincsen jelentősége.

124. A 93/98, illetve a 2006/116 irányelv 6. cikke tehát nem állapít meg túlzottan magas követelményeket a fényképek szerzői jogi védelmére vonatkozóan.[51] Ha ezeket a kritériumokat vesszük alapul, akkor a portréfelvételek szerzői jogi védelemben részesülhetnek a 93/98, illetve a 2006/116 irányelv 6. cikke alapján, még akkor is, ha a fényképész megbízás alapján dolgozott. Még ha a portréalany személyében eleve adott is az ilyen fénykép fő tárgya, a fényképésznek akkor is elegendő lehetősége marad a kialakításra. A fényképész határozhatja meg ugyanis többek között a látószöget, a portréalany testtartását és arckifejezését, a hátteret, az élességet, valamint a fényeket és a megvilágítást. Képletes kifejezéssel élve arról van szó, hogy a fényképész „személyes színezetet ad" a fényképnek.

125. A kérdést előterjesztő bíróság feladata az alapeljárásban e kritériumokat alkalmazva megállapítani azt, hogy a fantomkép készítéséhez mintaként használt fénykép a 93/98, illetve a 2006/116 irányelv 6. cikkének első mondata alapján szerzői jogi védelemben részesül-e.

b) A többszörözés fogalmáról

126. Ha egy fénykép a 93/98, illetve a 2006/116 irányelv 6. cikke alapján szerzői jogi védelemben részesül, akkor a szerzőjét többszörözési jog illeti meg a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja alapján. A szerző ez alapján engedélyezheti, illetve megtilthatja a közvetett vagy közvetlen, ideiglenes vagy tartós, bármely eszközzel vagy formában, egészben vagy részben történő többszörözést. Eszerint

51 – Lásd: Nordemann, A., in Loewenheim, U., *Handbuch der Urheberrechts*, 2. kiadás, 2010., Beck, 9. §., 149. pont. Leistner, M., „Copyright Law in the EC: Status quo, recent case law and policy perspectives", *Common Market Law Review*, 2009., 847. és azt követő oldalak, 849–850. o., arra mutat rá, hogy a 93/98, illetve a 2006/116 irányelv 6. cikkében meghatározott kritériumok azt eredményezték, hogy az irányelv követelményeinek való megfelelés érdekében engedtek az egyes tagállamokban érvényes szigorúbb kritériumból. A jelen eljárás szempontjából ezért nincsen szükség a *common lawból*, és ezáltal az Egyesült Királyság és Írország jogrendjében ismert „*sweat of the brow*" kritérium, valamint a kontinentális jogrendszerben ismert „*originalité*" és „*Schöpfungshöhe*" kritérium alapos összehasonlítására.

az igen tág megfogalmazás[52] szerint tehát akkor van szó többszörözésről, ha az alapeljárás alperesei változtatás nélkül hozták nyilvánosságra a vita tárgyát képező fényképeket. A jelen ügyben azonban az a kérdés vetődik fel, hogy a vita tárgyát képező fantomkép nyilvánosságra hozatala is az elkészítéséhez mintaként használt fénykép nyilvánosságra hozatalának minősül-e.

127. Ha a fantomképet számítógépes segítséggel készítik oly módon, hogy a vita tárgyát képező fényképet először beszkennelik[53], majd a szkennelt képet számítógépes programmal átalakítják, akkor nyilvánvaló a többszörözés az irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében. Ez a rendelkezés ugyanis kifejezetten magában foglalja a módosított formában történő nyilvánosságra hozatalt is. Emellett szól a 2001/29 irányelv (21) preambulumbekezdése is, amely alapján a többszörözési cselekmények fogalmát tágan kell meghatározni.

128. Ez a megállapítás azonban nem védhetetlen. A többszörözés fogalmának értelmezésekor ugyanis nem szabad kizárólag a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontjára támaszkodni, hanem az e rendelkezéssel elérni kívánt célra is figyelemmel kell lenni. Ez a cél pedig a szerzői jogi oltalomban részesülő művek védelme. Ebben az összefüggésben különbséget kell tenni mű és műpéldány között. A *mű* a személyes szellemi alkotás, amely szerzői jogi védelemben részesül. A *műpéldány* az a kézzelfogható tárgy, amelyben a szerzői jogilag védett mű megnyilvánul. A 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja szerinti többszörözési jog a szerzői jogi művet védi. A műpéldányt csak annyiban védi, amennyiben fennáll a mű megsértésének veszélye.

129. A fantomképek nyilvánosságra hozatala ezért csak akkor minősül a mintául szolgáló portréfelvétel többszörözésének, ha a fantomképben is megtestesül az a személyes szellemi alkotás, amely miatt a mintául szolgáló fénykép szerzői jogi védelemben részesül. Abban az esetben, amikor a fantomképet a mintául szolgáló fénykép beszkennelt képe alapján készítik el, ez lényegében nyilvánvaló. Nem zárható azonban ki, hogy olyan fantomkép esetében, amely egy tízéves gyermekről készült kép alapján egy tizennyolc éves felnőtt feltételezett kinézetét ábrázolja, a mintául szolgáló fénykép személyes szellemi alkotást kifejező jegyei a fantomkép készítése során nagymértékben eltűnnek. Ha például a portréfelvételt csak egy személy biometrikus jellemzőinek rögzítésére használják, majd ezen jellemzők alapján készítik el a fantomképet, akkor

52 – A többszörözés 2001/29 irányelv 2. cikkében szereplő fogalma a többszörözés korábbi irányelvekben szereplő fogalmának kombinációját tartalmazza. Lásd ehhez Reinbothe, J., „Die EG-Richtlinie zum Urheberrecht in der Informationsgesellschaft", *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht – Internationaler Teil* 2001., 733. és azt követő oldalak, 736. o., és Lewinsky, S., „Der EG-Richtlinienvorschlag zum Urheberrecht und zu verwandten Schutzrechten in der Informationsgesellschaft", *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht – Internationaler Teil* 1998., 637. és azt követő oldalak, 638.o.

53 – Ebben az esetben a szkennelt kép készítése önmagában is többszörözés lenne, amelynek elfogadhatóságát a 2001/29 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése alapján kellene megítélni.

ennek a fantomképnek a nyilvánosságra hozatala nem minősül a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében többszörözésnek.

c) Eredmény

132. Összegzésként először is azt kell megállapítani, hogy a 93/98, illetve a 2006/116 irányelv 6. cikke szerint a portréfelvétel akkor részesül szerzői jogi védelemben, ha a fényképész saját szellemi alkotásából származó eredeti művének tekinthető, amely akkor lehetséges, ha a fényképész a rendelkezésre álló kialakítási lehetőségeket kihasználva személyes színezetet ad a portréfotónak.

130. Úgy tűnik azonban számomra, hogy a 2001/29 irányelv rendelkezései szerint nem önálló releváns kritérium, hogy a fantomkép milyen alkotástartalommal bír, illetve hogy szerzői jogilag védett mű-e. Minél inkább eltávolodik azonban a fantomkép az alapjául szolgáló mintától, annál inkább feltételezhető, hogy a mintául szolgáló fénykép szellemi alkotást kifejező jegyei a fantomképen olyan mértékűre csökkennek le, amely már nem tekinthető jelentősnek, és amelyet ezért már nem kell figyelembe venni.

133. Másodszor azt kell megállapítani, hogy az olyan fantomkép nyilvánosságra hozatala, amely szerzői jogilag védett portréfelvétel alapján készült, akkor minősül a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében többszörözésnek, ha a mintául szolgáló fénykép saját szellemi alkotást kifejező jegyei a fantomképen is megtalálhatóak.

B – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésről*

131. A kérdést előterjesztő bíróság feladata az alapeljárásban ezekre a rendelkezésekre tekintettel megvizsgálni, hogy a fantomkép nyilvánosságra hozatala többszörözésnek minősül-e a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében.

134. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontja szerinti korlátozási lehetőségek értelmezésére irányul. Eszerint a tagállamok a többszörözés és a nyilvánossághoz közvetítés joga

vonatkozásában a közbiztonság érdekében történő, illetve közigazgatási, parlamenti vagy bírósági eljárások megfelelő lefolytatását, valamint ezekről készült tudósítások célját szolgáló felhasználás esetében kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg.

1. Az eljárásban részt vevő felek főbb érvei

135. A kérdést előterjesztő bíróság elsőként azt a kérdést teszi fel, hogy e rendelkezés alkalmazásának feltétele-e a közbiztonsági hatóságoknak a vita tárgyát képező képek nyilvánosságra hozatalára irányuló konkrét, aktuális és kifejezett felhívása, azaz a képek nyomozás célját szolgáló nyilvánosságra hozatalának hatósági kezdeményezésre kell-e történnie. Amennyiben ez nem követelmény, másodikként az a kérdés merül fel, hogy akkor is élhet-e a média a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjában foglaltakkal, ha a hatóság megfelelő, nyomozásra irányuló megkeresése nélkül önállóan úgy dönt, hogy a képek nyilvánosságra hozatala „a közbiztonság érdekében" történik. Amennyiben ez nem lehetséges, harmadikként az a kérdés merül fel, hogy elegendő-e a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdése e) pontjának alkalmazásához az, ha a média utólagosan azt állítja, hogy a képek nyilvánosságra hozatala nyomozási célokat szolgált, vagy minden esetben szükséges az olvasók valamely bűnügy felderítésében való közreműködésére irányuló konkrét nyomozási felhívás, amelyhez közvetlenül kapcsolódnia kell a fénykép nyilvánosságra hozatalának.

136. Az *alapeljárás felperese* és a *spanyol kormány* azt az álláspontot képviseli, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontja csak akkor kerül alkalmazásra, ha közbiztonsági hatóságok a képek nyilvánosságra hozatalára irányuló konkrét, aktuális és kifejezett felhívást tesznek közzé. Rámutatnak arra, hogy a megfelelő nemzeti közigazgatási és bírósági hatóságoktól függ annak eldöntése, hogy ezeket a korlátozási lehetőségeket hogyan alkalmazzák, illetve alkalmazzák-e egyáltalán. A közbiztonság védelme az állami hatóságok kizárólagos hatáskörébe tartozik, és így ezeknek kell eldönteniük, hogy melyik médiában és milyen formában lehet a fényképeket nyomozás céljából nyilvánosságra hozni. Az alapeljárás felperese szerint emellett szól az is, hogy a 2001/29 irányelv a szellemi alkotással kapcsolatos jogok magas szintű védelmét kívánja biztosítani. Ha a média saját érdekében arra hivatkozhatna, hogy egy kép nyilvánosságra hozatala a közbiztonság érdekében történik, akkor tetszése szerint használhatna fel hozzájárulás nélkül szerzői jogi műveket. Az alapeljárás felperese szerint a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontja ezenkívül azt is feltételül szabja, hogy a képek nyilvánosságra hozatalához a nyomozásban való közreműködésre irányuló felhívás is kapcsolódjon. Nem elegendő az, ha a média utólag azt állítja, hogy a képek nyilvánosságra hozatala nyomozási célokat szolgált.

137. Az *alapeljárás alperesei*, az *osztrák kormány* és a *Bizottság* ezzel szemben azt az álláspontot képviselik, hogy a média akkor is élhet a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjában foglaltakkal, ha nem kerül sor nyomozásra irányuló, aktuális és kifejezett megkeresésre. Ez a rendelkezés nem tartalmaz arra vonatkozó utalást, amely szerint a közbiztonsági hatóságoknak a képek nyilvánosságra hozatalára irányuló konkrét és kifejezett felhívása lenne szükséges.

138. A továbbiakban eltér az eljárásban részt vevő ezen felek érvelése.

139. Az alapeljárás alperesei arra mutatnak rá, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontja azt is lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy engedélyezzék a művek közigazgatási, parlamenti vagy bírósági eljárások megfelelő lefolytatását szolgáló szabad felhasználását. A Bizottság ezzel szemben azt az álláspontot képviseli, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontja két külön esetet szabályoz, és a jelen ügyben csak a közbiztonság érdekében történő felhasználás esetéről van szó.

140. Az alapeljárás alperesei továbbá azon az állásponton vannak, hogy a média közvetlenül hivatkozhat a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjára, ha a képeket a közbiztonság érdekében hozták nyilvánosságra. Ebben az összefüggésben különösen a sajtószabadság fontosságára hivatkoznak. Alapvető követelmény, hogy a média önállóan, hatósági felhívás nélkül is dönthessen arról, hogy mikor végez kutatást, és mikor tudósít. Egyébként pedig már a tényállás médiában történő ismertetése is elég ahhoz, hogy az olvasók olyan fontos információkat közöljenek az igazságszolgáltatási hatóságokkal, amelyek a bűncselekmény felderítéséhez vezetnek.

141. Az osztrák kormány és a Bizottság ezzel szemben azon az állásponton van, hogy csak az illetékes tagállami hatóságok állapíthatnak meg kivételeket és korlátozásokat a közbiztonság érdekében. Ezeknek viszont tiszteletben kell tartaniuk a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjában foglaltakat és a háromlépcsős tesztet. A média ezért nem dönthet arról saját belátása szerint, hogy mikor van veszélyben a közbiztonság.

142. A Bizottság továbbá kifejti, hogy a képek közbiztonság érdekében történő többszörözésének szükségesnek kell lennie, és arányban kell állnia a kitűzött közbiztonsági céllal. Ha a rendőrség egy fénykép nyilvánosságra hozatalára kérte a médiát, akkor erősen vélelmezhető, hogy a felhasználás a közbiztonság érdekében szükséges. Ha ezzel szemben a fénykép és a kísérőszöveg nyilvánosságra hozatala nem kapcsolódik egyértelműen a közbiztonsághoz, és a kiadó ezt csak utólag állítja, akkor alaposan gyanítható, hogy a felhasználás valójában nem a közbiztonság érdekében történt.

143. Az osztrák kormány elegendőnek tartja, ha a képek nyilvánosságra hozatala objektíve alkalmas arra, hogy bűncselekmények felderítését segítse elő.

2. A jogkérdésről

144. Ahogyan az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből következik, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdést is arra a jogi álláspontra tekintettel kell vizsgálni, amelyet az OGH az ideiglenes intézkedés iránti eljárásban képviselt.[54] Az OGH ott ugyanis úgy határozott, hogy a vita tárgyát képező fényképek közbiztonság érdekében történő szabad felhasználásának a nemzeti jog rendelkezései szerint nem feltétele a közbiztonsági hatóságoknak a képek nyilvánosságra hozatalára irányuló kifejezett felhívása. Ezzel szemben az is elegendő, ha a közbiztonsági hatóságoknak nyilvánosságra hozatal céljából rendelkezésére állnak a fényképek, és a fényképek nyilvánosságra hozatalával összefüggésben arra hivatkoztak, hogy bűncselekmények felderítése végett valóban nyomozás van még folyamatban.

145. A kérdést előterjesztő bíróság három alkérdése arra irányul, hogy ez az álláspont összeegyeztethető-e a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjával.

54 – Lásd a jelen indítvány 38. pontját.

146. Mielőtt megválaszolom a három részkérdést, először is azzal a szabályozási technikával szeretnék foglalkozni, amely a 2001/29 irányelv 5. cikkének (3) bekezdése, és így annak d) pontja alapjául szolgál.

a) A 2001/29 irányelv 5. cikkének (3) bekezdése alapjául szolgáló szabályozási technikáról

147. A 2001/29 irányelv 5. cikke számos szerzői jogi korlátozást tartalmaz. Amint az az irányelv (32) preambulumbekezdéséből következik, ez a felsorolás kimerítő jellegű, mivel a megengedhető korlátozások tekintetében biztosítani kell a harmonizáció minimális szintjét. A 2001/29 irányelv 5. cikkének (3) bekezdésében foglalt fogalmak esetében ezért önálló uniós jogi fogalmakról van szó.

148. A 2001/29 irányelv 5. cikkének (3) bekezdése egy sor fakultatív korlátozást állapít meg. A tagállamok megállapíthatják az ott felsorolt korlátozásokat, de erre alapvetően nem kötelesek. Ha a tagállamok eldönthetik azt, hogy megállapítanak-e egy, a (3) bekezdésben felsorolt korlátozást, akkor a *qui potest majus, potest et minus* alapelv értelmében azt is eldönthetik, hogyan alakítják ki az ilyen korlátozást. Ennek során azonban bizonyos előírásokat tiszteletben kell tartaniuk. Először is egyes korlátozó jogkörök ugyan a tagállamok diszkrecionális jogkörébe utalják annak eldöntését, hogy megállapítanak-e korlátozást, viszont minimumkövetelményeket határoznak meg arra az esetre, amikor a tagállamok élni kívánnak ezekkel a jogkörökkel.

A tagállamoknak továbbá minden esetben be kell tartaniuk a 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti háromlépcsős tesztet. A tagállamok ezért csak olyan különös esetekben alkalmazhatják a korlátozásokat *(első lépcső)*, amelyek nem sérelmesek a művek rendes felhasználására *(második lépcső)*, és nem károsítják indokolatlanul a jogosult jogos érdekeit *(harmadik lépcső)*.[55] Ezenkívül más uniós jogi szabályok is tartalmazhatnak előírásokat. Végül a 2001/29 irányelv (32) preambulumbekezdéséből az következik, hogy a tagállamoknak koherens módon kell gyakorolniuk a diszkrecionális jogkörüket.

149. A 2001/29 irányelv 5. cikkének (3) bekezdése ezért olyan jogi hátteret biztosít, amelyet a tagállamoknak be kell tartaniuk. Az azonban, hogy a tagállamok hogyan alakítják ki az ebben a rendelkezésben szereplő korlátozásokat, a megszabott kereteken belül saját diszkrecionális jogkörükbe tartozik.

150. A 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdése e) pontjának alkalmazása szempontjából ez azt jelenti, hogy a tagállamokat köti a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontja, mivel ez a rendelkezés körülhatárolja a tagállamok számára, hogy milyen eseteket minősíthetnek a közbiztonság olyan veszélyeztetésének, amely igazolhatja a szerzői jogra vonatkozó kivételeket, illetve korlátozásokat. Ezeken a határokon belül a tagállamok azonban diszkrecionális jogkörükben lényegében maguk határozhatják meg, hogy milyen esetekben tartják igazoltnak a szerzői jogra vonatkozó kivételeket, illetve korlátozásokat.

b) Az első részkérdésről

151. A 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdése e) pontjának ismertetett szabályozási technikáját figyelembe véve az első részkérdést úgy kell értelmezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kérdése arra irányul, hogy a tagállami bíróság a vonatkozó nemzeti rendelkezések értelmezésekor túllépi-e a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjában megállapított határokat, ha azt állapítja meg, hogy az olyan ügyben, mint amilyenről itt szó van, a szerzői jogilag védett fényképek hozzájárulás nélküli nyilvánosságra hozatalának nem feltétele a közbiztonsági hatóságok konkrét, aktuális és kifejezett felhívása.

152. A jelen ügyet az jellemzi, hogy korábban Natascha K. 1998-ban történt elrablásával összefüggésben nyomozást folytattak, és a vita tárgyát képező fényképek

55 – A háromlépcsős tesztre vonatkozóan lásd a 47. lábjegyzetben már hivatkozott, C-5/08. sz. Infopaq International ügyre vonatkozó, 2009. február 12-i indítványom 134. pontját.

emiatt nyilvánosságra hozatal céljából a közbiztonsági hatóságok rendelkezésére álltak. Natascha K. 2006-ban történt kiszabadulását követően azonban nem adtak ki aktuális és kifejezett felhívást.

153. Először is arra kell rámutatni, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdése e) pontjának szövege alapján döntő jelentősége van annak, hogy a többszörözési jogra vonatkozó kivétel, illetve korlátozás a közbiztonság érdekében történjen. Ezért fontos kritérium, hogy a többszörözés alkalmas-e közbiztonsági célok elérésére.[56]

154. Meg kell továbbá jegyezni, hogy az olyan nyomozási felhívás, amelynek az a célja, hogy az elrabolt személyt, illetve az elrablóját (elrablóit) megtalálják, a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontja értelmében a közbiztonság céljának elérésére irányul.

155. Nem lépik túl továbbá a tagállamok a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjában meghúzott határokat, ha abban az esetben is veszélyeztetettnek tekintik a közbiztonságot, ha a nyomozási felhívás óta már hosszabb idő eltelt. Nem zárható ugyanis ki, hogy csak évekkel a nyomozási felhívás után találnak meg valakit, aki után nyomoztak.

156. Mindazonáltal annak ellenére, hogy egy nemzeti közbiztonsági hatóság régebben nyomozási felhívást tett közzé, és ezzel összefüggésben nyilvánosságra hozatal céljából képeket adott ki, nem feltételezhető már a közbiztonság céljának elérésére vonatkozó objektív alkalmasság, ha ez a nyomozási felhívás már tárgytalan. A kérdést előterjesztő bíróságnak ezért azt kell vizsgálnia, hogy milyen célokra irányult az eredeti nyomozási felhívás, és hogy ezek a célok nem váltak-e már tárgytalanná Natascha K. kiszabadulásával és elrablójának közvetlenül ezután bekövetkezett öngyilkosságával.

157. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság arra az eredményre jut, hogy a felhívás más célokra is irányult, amelyek nem váltak tárgytalanná, például egy lehetséges társtettes utáni nyomozásra,[57] akkor tovább kell vizsgálni, hogy a vita tárgyát képező fényképeknek az újságokban és a magazinban történt nyilvánosságra hozatala objektíve alkalmas volt-e arra, hogy elősegítse ezt a másik nyomozási célt. Nem zárható ki, hogy olyan újságcikkek is lehetnek objektíve alkalmasak a közbiztonsági hatóságok nyomozásának

56 – A jelen ügyön túlmenően meg kell állapítani, hogy a közbiztonságnak a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjában foglalt fogalma nem csak a nyomozási felhívások esetcsoportját foglalja magában.

57 – Erre hivatkoznak az alapeljárás alperesei.

elősegítésére, amelyekben nem tettek közzé nyomozási felhívást. A cikkben azonban legalább utalni kell arra, hogy nyomozás van folyamatban. A képek nyilvánosságra hozatalának objektíve alkalmasnak kell lennie ennek a további nyomozási célnak az elősegítésére. A kérdést előterjesztő bíróságnak ebben a helyzetben ezért különösen azt kell vizsgálnia, hogy az elrabolt személyről készült, nyolc évvel ezelőtti fényképek és fantomkép objektíve alkalmasak lehetnek-e arra, hogy elősegítsék egy lehetséges tettestárs kézrekerítését, ami ugyanezen fényképek felhasználásával nyolc évvel ezelőtt nem sikerült.

158. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság az előbb említett kritériumokat alkalmazva arra az eredményre jut, hogy teljesülnek a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjában foglalt feltételek, akkor ezen túlmenően azt kell megvizsgálnia, hogy a háromlépcsős tesztet is betartották-e. A jelen ügyben különösen azt kell megvizsgálni, hogy a teszt harmadik lépcsőjét is betartották-e, azaz nem sértették-e indokolatlanul a jogosult jogos érdekeit. Ez különösen akkor állhat fenn, ha a vita tárgyát képező fényképek többszörözése elsősorban egy Natascha K.-ról szóló cikk illusztrálására szolgált, és a közbiztonsági hatóságok nyomozási felhívásában történő közreműködés ehhez a célhoz képest háttérbe szorult.

c) A második részkérdésről

159. A kérdést előterjesztő bíróság második részkérdése arra irányul, hogy a média saját maga is eldöntheti-e, hogy a kép nyilvánosságra hozatala a közbiztonság érdekében történik, tehát az illetékes közbiztonsági hatóságot „kikerülve” hivatkozhat-e közvetlenül a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjára.

160. A válasz erre a kérdésre nemleges.

161. Ahogyan azt fentebb ismertettem[58], a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontja úgy rendelkezik, hogy a tagállamoknak *lehetőségük van arra*, hogy a közbiztonság érdekében a szerzői jogra vonatkozóan kivételeket, illetve korlátozásokat állapítsanak meg. A tagállamok tehát nem kötelesek e rendelkezés szerint arra, hogy egyáltalán bevezessenek ilyen korlátozást. Amennyiben korlátozást vezetnek be, úgy az uniós jog által megszabott kereteken belül alakíthatják ki azokat. Annak eldöntése tehát, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdése e) pontjának hatálya alá tartozó mely esetekben igazolt a szerzői jog korlátozása, alapvetően a tagállamok diszkrecionális jogkörébe tartozik.

58 – Lásd a jelen indítvány 148–150. pontját.

162. A média így már csak azért sem hivatkozhat közvetlenül a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjára szerzői jogilag védett fényképek többszörözésének igazolása végett, mert ez a rendelkezés e tekintetben nem kellően feltétlen és pontos.

d) A harmadik részkérdésről

165. A harmadik részkérdést nem kell megválaszolni, mivel csak abban az esetben merül fel, ha a második részkérdésre adott válasz pozitív.

163. Hatástalan az alapeljárás alpereseinek érve, akik ebben az összefüggésben a sajtószabadságra hivatkoznak, mert szerintük korlátozottá vált a tudósítások megjelentetésének lehetősége. A 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontja a közbiztonság védelme érdekében biztosít hatáskört a tagállamoknak. Ez a rendelkezés tehát nem a szellemi tulajdon és a sajtószabadság védelme közötti egyensúly biztosítására irányul. Ez utóbbi inkább a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének c) pontjában (sajtószabadság) és d) pontjában (idézés szabadsága) jut kifejezésre, és ezért e rendelkezések értelmezésekor kell figyelembe venni.

C – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről*

166. A kérdést előterjesztő bíróság második kérdése a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontjára vonatkozik. E rendelkezés szerint a tagállamok a többszörözési jog vonatkozásában kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg korábban jogszerűen nyilvánosságra hozott műből kritikai vagy ismertetési céllal történő idézések tekintetében. További feltétel, hogy a forrást – beleértve a szerző nevét is – fel kell tüntetni, amennyiben ez lehetséges, valamint hogy a felhasználásnak meg kell felelnie a tisztességes gyakorlatnak, a cél által indokolt terjedelemben.

164. Végeredményben azt kell megállapítani, hogy a média nem hivatkozhat közvetlenül a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontjára szerzői jogilag védett fényképek többszörözésének igazolása végett.

167. A kérdést előterjesztő bíróság elsőként arra kér választ, hogy ez az előírás akkor is alkalmazható-e, ha maga a művet idéző újságcikk nem szerzői jogvédelem alatt álló

szövegmű. Másodikként azt a kérdést teszi fel, hogy az előírás akkor is alkalmazható-e, ha az idézett művön nem tüntetik fel a szerző vagy az előadóművész nevét.

1. Az eljárásban részt vevő felek előterjesztése

168. Az alapeljárás alperesei az *első részkérdést* elfogadhatatlannak tartják, mivel szerintük a határozathozatal szempontjából nincsen jelentősége, mert a kérdést előterjesztő bíróság nem állapította meg, hogy a cikk szerzői jogilag védett-e.

169. Az alapeljárás felperese és az olasz kormány érdemben azt fejti ki, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdése d) pontjának alkalmazásával ellentétes, ha a művet idéző újságcikk nem szerzői jogvédelem alatt álló szövegmű. Az olasz kormány álláspontja szerint emellett szól a rendelkezés szövege. Az olasz kormány és a felperes továbbá a szerzői jogok magas szintű védelmére és a szerzőnek járó megfelelő díjazásra is hivatkozik.

170. Az alapeljárás alperesei, az osztrák kormány és a Bizottság szerint ezzel szemben nem feltétele a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdése d) pontjának az, hogy a művet idéző újságcikk szerzői jogvédelem alatt álló szövegmű legyen, mivel az idézéshez való jog ebben az esetben is igazolható. A Bizottság ebben az összefüggésben a rendelkezés szövegére és arra a körülményre hivatkozik, hogy a 2001/29 irányelvben felsorolt kivételek kimerítő jellegűek. Ezenfelül megfelelő egyensúlyt kell teremteni a szellemi tulajdon védelme és az idézés útján megvalósuló szabad műfelhasználáshoz fűződő közérdek között.

171. Az alapeljárás alperesei és a spanyol kormány másodlagosan azt fejti ki, hogy egy rövid újságcikk is részesülhet szerzői jogi védelemben.

172. A *második részkérdéssel* kapcsolatban az alapeljárás alperese, az osztrák, az olasz és a spanyol kormány, valamint a Bizottság azt fejti ki, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja nem kerül alkalmazásra, ha az idézett művön vagy más, védelem alatt álló teljesítményen nem pontosan tüntetik fel a szerző nevét, amennyiben ez lehetséges. Az osztrák kormány arra hivatkozik, hogy a rendelkezés egyértelműen fogalmaz.

173. Az alapeljárás alpereseinek álláspontja szerint ez a kérdés elfogadhatatlan, mivel a válasz már a rendelkezés szövegéből is következik. Érdemben azt fejtik ki, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja akkor is alkalmazandó, ha az idézett művön vagy más, védelem alatt álló teljesítményen nem a szerző vagy az előadóművész valódi nevét tüntették fel. Egyébként a dolgok rendes menete szerint nem is lett volna lehetséges, hogy kiderítsék az alapeljárás felperesének nevét vagy az arra utaló megjelölést. Az ügynökség ugyanis, amelytől a vita tárgyát képező fényképeket szerezték, minden utalás nélkül kapta meg a fényképeket még korábban a rendőrségtől nyomozási célokra vagy sajtókonferenciákon.

174. Az alapeljárás felperese és az olasz kormány ezzel szemben azt az álláspontot képviseli, hogy az alapeljárás alpereseit nem mentesíti a valódi szerző megnevezésének kötelezettsége alól az a tény, hogy a vita tárgyát képező képeket egy sajtóügynökségtől szerezte be.

175. *Ezen túlmenően* az eljárásban részt vevő felek a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdése d) pontjának többi feltételével kapcsolatban is nyilatkoznak. Az alapeljárás felperese, az osztrák és a spanyol kormány, valamint a Bizottság arra mutat rá, hogy ez a rendelkezés csak akkor alkalmazandó, ha a fényképeket idézetként használták, vagyis ha a cikk alátámasztása a rendeltetésük. Ebből a szempontból nem elegendő az, ha a fényképeket csak arra használták, hogy az olvasók figyelmét felhívják a tudósításra.

176. Az osztrák kormány és a Bizottság álláspontja szerint a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja szerint egész képek idézése is megengedhető, ha ez az idézés céljára tekintettel szükséges. Ebben az esetben azonban különös jelentősége van az irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti háromlépcsős tesztnek. Az olasz kormány és a Bizottság kételyét fejezi ki azt illetően, hogy az alapeljárásban teljesülnek a háromlépcsős tesztben foglalt feltételek, különösen a második és a harmadik lépcső.

177. Az alapeljárás alperesei ezzel szemben azt fejtik ki, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontjában foglalt többi feltétel is teljesül. Így különösen a tisztességes gyakorlatnak megfelelően történt a nyilvánosságra hozatal, mivel a nyilvánosságra hozott fényképeket megbízható harmadik személytől kapták. Ezenkívül a szabad véleménynyilvánításhoz való jogra is figyelemmel kell lenni.

2. A jogkérdésről

178. Ahogyan az az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből is kitűnik, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdést

is arra a jogi álláspontra tekintettel kell értelmezni, amelyet az OGH az ideiglenes intézkedés iránti eljárásban hozott határozatában képviselt.[59] Az OGH abban azt fejtette ki, hogy a nemzeti jog előírásai szerint az újságokban és magazinokban, idézés céljára történő szabad felhasználás lehetséges, egész képek idézése viszont csak akkor megengedhető, ha ez az idézés céljára tekintettel szükséges, és a fénykép nem veszítene jelentősen gazdasági értékéből.

a) Az első részkérdésről

179. A kérdést előterjesztő bíróság első kérdése lényegében arra irányul, hogy alkalmazandó-e a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja abban az esetben, ha az a médium, amelyben az idézet található, maga nem részesül szerzői jogi védelemben.

180. Ez a kérdés releváns. Az alapeljárás alpereseinek álláspontjával ellentétben nem szükséges, hogy a kérdést előterjesztő bíróság először megvizsgálja, hogy a cikkek szerzői jogilag védettek-e. Az EUMSZ 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatal iránti kérelem ugyanis nem másodlagos jellegű abban az értelemben, hogy a nemzeti bíróságoknak minden további vitás kérdést tisztázniuk kellene, mielőtt valamely kérdést az uniós jog értelmezése céljából a Bíróság elé terjesztenek.

181. Ebben az összefüggésben is arra kell mindenekelőtt rámutatni, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja szerinti korlátozási lehetőség fakultatív a tagállamok számára, amelyeknek ezért alapvetően diszkrecionális jogkörük van arra vonatkozóan, hogy a nemzeti jog előírjon-e ilyen korlátozást, illetve hogyan alakítsák azt ki az uniós jogi keretekben belül, figyelembe véve azonban a jelen indítvány 148. pontjában már felsorolt fenntartásokat.

182. Mindezekre tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság kérdését úgy kell érteni, hogy az arra irányul, hogy túllépik-e a tagállamok az e rendelkezés által megszabott uniós jogi kereteket, ha a nemzeti jogukban az idézés jogának nem szabják feltételül azt, hogy a művet idéző cikk maga is szerzői jogilag védett legyen.

183. A válasz erre a kérdésre nemleges.

184. Először is a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdése d) pontjának szövege nem ír elő ilyen korlátozó feltételt.

59 – Lásd a jelen indítvány 38. pontját.

185. Másodszor: az irányelv más részeiből sem lehet ilyen feltétel fennállására következtetni. A 2001/29 irányelv 5. cikkének (3) bekezdésében meghatározott többi korlátozási lehetőséggel fennálló rendszertani összefüggésből inkább az következik, hogy egyik korlátozási lehetőség sem nyugszik azon az alapgondolaton, hogy az egyik műhöz fűződő szerzői jog korlátozása csak másik mű javára biztosítható.

186. Harmadszor: úgy tűnik számomra, hogy e rendelkezés célja sem szól ilyen értelmezés mellett. A 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontjában foglalt korlátozási lehetőséget a vitatkozás szabadságához fűződő érdekre tekintettel kell értelmezni. Elsősorban tehát a vélemény- és sajtószabadság megvalósulását szolgálja. Azokra a kijelentésekre, amelyek maguk is szerzői jogi védelemben részesülnek, mindenképpen kiterjedhet azonban ezeknek az alapjogoknak a védelme.

187. Negyedszer: a felülvizsgált Berni Uniós Egyezményben – amelyre a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontjában foglalt korlátozási lehetőség is visszavezethető[60], és amelyre tekintettel ezért értelmezni kell – sem található ilyen megszorító értelmezésre vonatkozó utalás.

60 – Lásd a felülvizsgált Berni Uniós Egyezmény 10. cikkének (1) bekezdését.

188. Ötödször: a 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti háromlépcsős teszt sem követeli meg azt, hogy csak szerzői jogilag védett művekben szereplő idézetek jussanak kiváltságos szerephez. E tekintetben először is az előbb említett érvekre lehet hivatkozni. Nem tűnik továbbá úgy, hogy a szerzői jogilag védett fénykép rendes felhasználását jobban károsítaná a szerzői jogilag nem védett műben történő idézés, mint a szerzői jogilag védett írásműben történő idézés.

189. Végeredményben ezért az állapítható meg, hogy a 2001/29 irányelvnek nem kötelező feltétele az, hogy az a cikk, amelyben az e rendelkezés szerinti idézet található, maga is szerzői jogilag védett legyen.

190. Mivel a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja a tagállamok számára fakultatív lehetőség, főszabály szerint megtehetik, hogy az idézés jogát a nemzeti jog szerint szűkebb körre korlátozzák, mint ahogy azt az uniós jogi keretek meghatározzák. Ennek során azonban figyelembe kell venniük más uniós jogi követelményeket is, különösen a vélemény- és sajtószabadságot.

b) A második részkérdésről

191. A kérdést előterjesztő bíróság második részkérdése arra irányul, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontjában megállapított kivétel akkor is alkalmazható-e, ha a nyilvánosságra hozott fénykép szerzőjét nem nevezték meg a cikkekben. Ezt a kérdést is úgy kell értelmezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné tudni, hogy túllépik-e a tagállamok a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontja által meghatározott kereteket, ha a nemzeti joguk szerint az idézésnél nem szükséges feltüntetni az idézett mű szerzőjének nevét.

192. Az alapeljárás alpereseinek álláspontjával ellentétben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadható. Az eljárási szabályzat 104. cikke 3. §-ának második bekezdéséből következően akkor sem elfogadhatatlanok az előzetes döntéshozatalra elé terjesztett kérdések, ha a rájuk adandó válasz nem enged teret semmilyen ésszerű kétségnek, és a Bíróság ebben az esetben is végzéssel határozhat róluk.

193. Ez a kérdés tartalmilag két elemre bontható. Mivel a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja szerint a szerző nevét csak akkor kell feltüntetni, ha az nem bizonyul lehetetlennek, először is az a kérdés merül fel, mikor állapítható meg e rendelkezés értelmében a lehetetlenség fennállása (i). Továbbá az a kérdés merül fel, milyen jogi következményeket kell megállapítania a tagállamoknak arra az esetre, ha a feltüntetés lehetséges volt, és a szerző nevét ennek ellenére nem tüntették fel (ii).

i) A feltüntetés lehetetlenségéről

194. A 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja nem határozza meg, hogy mikor bizonyul lehetetlennek a forrás és a szerző feltüntetése.

195. Egyrészt a rendelkezés szövege lehetetlenség fennállását írja elő. Az elvárhatóság hiánya tehát még nem elegendő. Szigorú jogi kritériumról van szó. Emellett szólnak a 2001/29 irányelv alapjául szolgáló, a magas szintű védelemre és a szerzőnek járó megfelelő díjazásra irányuló célok.[61] Továbbá a „bizonyul”[62] szóból kitűnik, hogy az idézőtől legalább bizonyos fokú erőfeszítés elvárható arra vonatkozóan, hogy tudomásra hozza a forrás és a szerző nevét.

61 – Lásd a 2001/29 irányelv (4), (9) és (10) preambulumbekezdését.

62 – Angolul „turns out to be” franciául „s'avère”, hollandul „blijkt”, portugálul „se revele”, szlovénul „se … izkaže”, spanyolul „resulte”. Nem annyira egyértelműen az olasz szövegváltozatban: „in caso di”.

196. Másrészt figyelembe kell venni, hogy az idézés joga a vélemény- és sajtószabadság megnyilvánulása. Ezért nem támaszthatóak a lehetetlenség fogalmával szemben olyan magas követelmények, hogy gyakorlatilag ne lehessen idézni olyan szerzőtől, akinek a személyét nem lehet kideríteni.

197. Ezenfelül az adott eset valamennyi körülményét értékelve kell megítélni azt, hogy a szerző nevének feltüntetése a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja értelmében lehetetlen volt-e.

198. A kérdést előterjesztő bíróságnak a jelen ügyben ezért különösen azt kell figyelembe vennie, hogy a vita tárgyát képező fényképeket nyomozási felhívás keretében használták. Ilyen esetben a művet idéző személy ugyanis nem hagyatkozhat minden további nélkül arra, hogy a fénykép tényleges birtokosa a fényképhez fűződő jogokkal is rendelkezik. A művet idéző személytől továbbá meg kell követelni, hogy abban az esetben, amikor a szerző neve nem deríthető ki a fényképről, járjon utána a névnek. A szerző nevét ugyanis főszabály szerint nem tüntetik fel a nyomozási fotón.

199. Az alapeljárás alpereseit terhelő kötelezettséggel szemben támasztott magas követelmények mellett szól ezenkívül a 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti háromlépcsős teszt. Ennek második és harmadik lépcsője alapján a korlátozás alkalmazása nem lehet sérelmes a mű rendes felhasználására, és nem károsíthatja indokolatlanul a jogosult jogos érdekeit. A jelen ügyet az jellemzi, hogy az alapeljárás felperesének szerzői jogába már a nyomozati cselekményekkel – azaz a közbiztonság érdekében foganatosított intézkedésekkel – beavatkoztak, és ezek az intézkedések azt eredményezték, hogy a vita tárgyát képező fényképeket a hozzájárulása és szerzőként történő feltüntetése nélkül többszörözték. Annak érdekében, hogy ilyen esetben a szerzői jog ne veszítse el teljesen az értékét, meglátásom szerint csak kivételes esetekben fogadható el, hogy a művet idéző személy megfelelő utánajárás nélkül hivatkozhasson arra, hogy lehetetlen volt a szerző nevének feltüntetése.

200. Anélkül hogy elébe kívánnék vágni annak az értékelésnek, amelyet a kérdést előterjesztő bíróságnak az adott ügyre vonatkozóan el kell végeznie, az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben található, tényállásra vonatkozó információk alapján nyilvánvalónak tűnik számomra, hogy az alapeljárás alperesei számára nem bizonyult lehetetlennek a feltüntetés.

ii) Jogi következményekről abban az esetben, amikor nem áll fenn lehetetlenség

201. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság arra az eredményre jut, hogy a szerző nevének feltüntetése nem bizonyult lehetetlennek, akkor az a további kérdés merül fel, hogy

ebben az esetben milyen jogi következményeket kell megállapítaniuk a tagállamoknak. Az egyik lehetséges megoldás az lehet, hogy nem megengedhető ebben az esetben a szerző hozzájárulása nélkül történő nyilvánosságra hozatal. Másik megoldásként az jöhet szóba, hogy ebben az esetben is megengedhető a nyilvánosságra hozatal, a szerző azonban igényt tarthat a nevének feltüntetésére.

202. Számomra az az álláspont tűnik a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontjával összeegyeztethetőnek, amely szerint a szerző nevének feltüntetése és a szerző hozzájárulása nélkül történő nyilvánosságra hozatal nem megengedhető.

203. Emellett szól először is a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdése d) pontjának szövege. Ez ugyanis úgy rendelkezik, hogy a tagállamok csak abban az esetben engedhetik meg az idézést, ha a forrást – beleértve a szerző nevét is – feltüntetik. Nyilvánvaló, hogy olyan feltételről van szó, amelyet a tagállamoknak az irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja szerinti hatáskörük gyakorlása során kötelező betartaniuk.

204. Ezt az értelmezést másodszor az is megerősíti, hogy ezt a feltételt a rendelkezés más olyan feltételeivel összefüggésben említik, amelyeket kötelezően be kell tartani. Azokról a feltételekről van szó, amelyek szerint a felhasználásnak meg kell felelnie a tisztességes gyakorlatnak, és az adott mértékű felhasználást különös célnak kell igazolnia.

205. Harmadszor emellett szól e rendelkezés értelme és célja is. Főszabály szerint a szerzőnek módjában áll művének felhasználásáról dönteni. A 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a szerző jogait a vélemény- és sajtószabadság érdekében korlátozzák. A szerzőnek a forrás és a neve feltüntetésére vonatkozó kötelezettség révén azonban továbbra is rendelkeznie kell minimális ellenőrzési joggal. Így lehetősége kell legyen többek között annak ellenőrzésére, hogy művének felhasználása túlmutat-e a megengedhető idézés mértékén. Az az álláspont, amely szerint a szerző nevének feltüntetése nélkül is megengedhető a többszörözés, és a szerző csupán igényt támaszthat a nevének feltüntetésére, annak veszélyét vonná maga után, hogy a szerző nem tudja hatékonyan gyakorolni ezt az ellenőrzést. Ha nem tüntetik fel a nevét, sok esetben az a veszély fenyeget, hogy nem értesül a művének felhasználásáról.

206. Az előbbiekben ismertetett érvek amellett szólnak, hogy a név feltüntetését a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontjában foglalt korlátozási lehetőség kötelező feltételének kell tekinteni. Ennek a feltételnek a be nem tartása ezért azt eredményezi, hogy

a többszörözés nem igazolható e rendelkezés alapján.[63]

iii) Eredmény

207. Végeredményben azt kell megállapítani, hogy akkor lépik túl a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontjában az olyan idézetekre vonatkozóan meghatározott kereteket, amelyekhez nem szükséges hozzájárulás, ha annak ellenére nem tüntetik fel a fénykép szerzőjének nevét, hogy az nem bizonyult lehetetlennek. A név feltüntetése nem bizonyul lehetetlennek, ha a művet idéző személy nem tett meg minden, az adott ügy körülményeit figyelembe véve célszerűnek tűnő intézkedést a szerző kilétének megállapítására.

c) Kiegészítő megjegyzések

208. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés csak két olyan pontot érint, amely a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja keretében jelentőséggel bír. Mivel a Bíróság az előzetes döntéshozatali eljárásban minden olyan információt megadhat a kérdést előterjesztő bíróság számára, amely szükséges az alapeljárás megoldásához[64], a bíróság által feltett két részkérdésen kívül még további három kérdéssel is szeretnék foglalkozni, amelyek a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontjában és 5. cikkének (5) bekezdésében megállapított uniós jogi keretek határaira vonatkoznak. Ez először is azt a kérdést érinti, hogy milyen körülmények között lehet szó a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja értelmében idézésről (i). Továbbá az a kérdés is felvetődik, hogy e rendelkezés értelmében a teljes mértékű idézés is idézésnek tekinthető-e (ii). Végül szeretnék ennek a korlátozási lehetőségnek a tisztességes gyakorlatnak megfelelő felhasználásra vonatkozó feltétel és a 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti háromlépcsős teszt révén történő szűkítésével is foglalkozni (iii).

i) Kritikai vagy ismertetési céllal történő idézés

209. A 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja úgy rendelkezik, hogy a tagállamok a kritikai vagy ismertetési céllal történő idézés tekintetében kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg. Annak van

63 – Ebben az értelemében lásd még: Götting, H.-P., in Löwenheim, U., *Handbuch des Urheberrechts*, Beck, 2010., 32. §, 12. pont.

64 – Lásd a jelen indítvány 117. pontját.

tehát döntő jelentősége, hogy a többszörözésre idézés céljából kerül sor.

a kísérőszövegben nem is esik szó ezekről a fényképekről.

ii) Teljes mértékű idézés

210. Az idézés fogalmát ez az irányelv nem határozza meg. Az általános szóhasználat szerint az idézetnek az a fő jellemzője, hogy idegen szellemi alkotást változtatás nélkül, felismerhető módon ad vissza. Amint azt a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontjában említett példák – amelyek szerint az idézésnek kritikai vagy ismertetési céllal kell történnie – tükrözik, ez önmagában nem elegendő. Ezzel szemben leírás, magyarázat vagy értékelés formájában tartalmilag vissza kell utalni az idézett műre. Az idézetnek tehát vitaalapot kell szolgáltatnia.

212. Felvetődik továbbá az a kérdés, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja mennyiben vonatkozik a teljes mértékű idézésekre is. Az idézet általános jelentésében főszabály szerint csak részleges szövegkivonat. Fényképek esetében véleményem szerint azonban nem zárható ki, hogy egy teljes idézet is lehet idézet e rendelkezés értelmében. Ennél a műtípusnál ugyanis a szükséges tartalmi visszautalás létrehozásához szükség lehet teljes mértékű reprodukcióra. Ha a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja szerint fényképeknek csak egyes részeit lehetne nyilvánosságra hozni, akkor ez jelentősen csökkentené e rendelkezés fényképekre való alkalmazhatóságát.

211. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak megállapítása, hogy az alapeljárás alperesei ilyen célt követtek-e a vita tárgyát képező képek nyilvánosságra hozatalával. A 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja értelmében nem beszélhetünk azonban idézetről, ha a cikkekből hiányzik a szükséges tartalmi visszautalás. Nem feltételezhető a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontja értelmében vett idézési cél, ha a vita tárgyát képező fényképeket az olvasók figyelmének felhívása érdekében, csupán „körítésként" kellett használni, és magában

213. Mivel a teljes mértékű idézés nem elhanyagolható fokú beavatkozást jelent a szerzői jogba, különös jelentőség illeti meg ebben az esetben a többi feltételt, azaz a tisztességes gyakorlatnak megfelelő idézésre vonatkozó feltételt és a 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti háromlépcsős teszt vizsgálatát.

iii) További feltételek

214. A kérdést előterjesztő bíróságnak az alapeljárásban azt is vizsgálnia kell, hogy a vita tárgyát képező fényképek nyilvánosságra hozatala megfelel-e a tisztességes gyakorlatnak és a 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti háromlépcsős teszt feltételeinek. Ebben az összefüggésben elsősorban azt kell megvizsgálnia, hogy a vita tárgyát képező fényképeknek az alapeljárás alperesei által terjesztett újságokban, magazinokban és internetes oldalakon teljes mértékben történő idézése jelentősen korlátozza-e a fényképek értékesítési lehetőségeit, és ezáltal indokolatlanul károsítja-e az alapeljárás felperesének érdekeit.

X – Végkövetkeztetések

215. A fentiekben kifejtettek alapján azt javaslom, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

„1. A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 6. cikkének 1. pontja szerinti szoros kapcsolat fogalmát ezért úgy kell értelmezni, mint amely az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset és a másik kereset között fennálló egységes tényállást és kellően szoros jogi összefüggést szab meg feltételül. Nem állapítható meg egységes tényállás olyan esetben, mint amilyen a jelen ügyben is fennáll, amikor az alperes lakóhelyének bíróságához benyújtott kereset alperesének és a többi alperesnek a kereset tárgyát képező magatartása nem összehangolt párhuzamos magatartásnak minősül. Kellően szoros jogi összefüggés akkor is fennállhat, ha a két keresetre különböző, nem teljes mértékben harmonizált nemzeti jogot kell alkalmazni.

2. a) Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti

és tanácsi irányelv 5. cikke (3) bekezdésének d) pontját úgy kell értelmezni, hogy a tagállamok akkor is megengedhetik a műnek a szerző hozzájárulása nélkül történő idézését, ha maga a művet idéző újságcikk nem áll szerzői jogvédelem alatt.

2. b) Ez a rendelkezés továbbá kötelező feltételül szabja azt, hogy a művet idéző személynek fel kell tüntetnie a szerzői jogilag védett fénykép szerzőjének nevét, amennyiben ez nem bizonyul lehetetlennek. A név feltüntetése nem bizonyul lehetetlennek, ha a művet idéző személy nem tett meg minden, az adott ügy körülményeit figyelembe véve célszerűnek tűnő intézkedést a szerző kilétének megállapítására.

3. a) A 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének e) pontját úgy kell értelmezni, hogy a tagállamok az e rendelkezés értelmében közbiztonsági célra irányuló nyomozási felhívás esetén a szerző hozzájárulása nélkül is megengedhetik a szerzői jogilag védett fényképek média általi többszörözését, amennyiben a nyomozással elérni kívánt cél nem vált tárgytalanná, és a többszörözés objektíve alkalmas e célok elérésére.

3. b) A média nem hivatkozhat közvetlenül erre a rendelkezésre a szerző hozzájárulása nélkül történő többszörözés igazolása végett.

4. A szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejének összehangolásáról szóló, 1993. október 29-i 93/98/EGK tanácsi irányelv és a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről szóló, 2006. december 12-i 2006/116/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 6. cikke szerint a portréfelvétel akkor részesül szerzői jogi védelemben, ha a fényképész saját szellemi alkotása, amely azt feltételezi,

hogy a fényképész a rendelkezésre álló kialakítási lehetőségeket kihasználva személyes színezetet ad a felvételnek.

Az olyan fantomkép nyilvánosságra hozatala, amely szerzői jogilag védett portréfelvétel alapján készült, akkor minősül a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében többszörözésnek, ha a mintául szolgáló fénykép saját szellemi alkotást kifejező jegyei a fantomképen is megtalálhatóak".